

ازدواج‌های حرام

فهرست

ازدواج‌های حرام.....	۱
فهرست.....	۱
محارم نسبی.....	۳
محارم سببی.....	۷
ازدواج با خواهرزن.....	۱۰
ازدواج با دختر برادر و دختر خواهرزن.....	۱۳
ازدواج با زن شوهردار.....	۱۷
زنا با زن شوهردار.....	۱۹
ازدواج زانی با زانیه.....	۲۰
زنا در عدم.....	۲۳
ازدواج با دختر مزنی بها.....	۲۴
ازدواج با دختر موطئه بالشبهه.....	۲۵
ازدواج با مادر مزنی بها.....	۲۶
ازدواج با مزنی بهای پدر یا پسر.....	۲۶
ازدواج در عدم.....	۲۸
شک در عدم.....	۳۱
لواط.....	۳۳
آیا خواهر لواط دهنده باید ابوینی باشد یا فرق نمی‌کند؛ اُبی، اُمی، ابوینی؟.....	۳۸
فرق نمی‌کند. امام.....	۳۸
عقد در حال احرام.....	۳۹
ازدواج خنثی.....	۴۴
ازدواج با غیرمسلمان.....	۴۶
سه طلاقه.....	۵۱
نُه طلاقه.....	۵۲
بیش از چهار زن.....	۵۳
افضا.....	۵۴
ایلاء.....	۵۴

.....ظهار	۵۵
.....لعان	۵۸
.....ازدواج و تغییر جنسیت	۴۵

مقدمه: در مواردی که بین نظر یک مرجع اختلاف تعبیر یا فتوا وجود دارد، نظر معتبر تر در این کتاب آمده است مثلاً در اختلاف تعبیر بین توضیح المسائل و مناسک بعضاً مناسک مقدم شده است یا کتب عربی در نگاه کلی مقدم بر متون فارسی مراجع عظام گشته است.

اسباب ازدواج‌های حرام را نام ببرید.^۱

مراجع درباره این موضوع به سه شیوه بحث کرده‌اند:

شیوه اول: نسب، رضاع، مصاهره و آنچه ملحق به آن است، کفر، هم‌کفونبودن، استیفای عدد، اعتداد، احرام (حضرت امام و آیات عظام گلپایگانی و صافی).

شیوه دوم: نسب، رضاع، مصاهره و آنچه ملحق به آن است، اعتداد و آنچه در حکم آن است، استیفای عدد و آنچه ملحق به آن است، کفر، احرام، لعان و آنچه در حکم آن است (آیت‌الله سیستانی).

شیوه سوم: دو قسم است: نسب و سبب. در سبب اموری است: مصاهره، رضاع، لعان و کفر (آیات عظام خویی و وحید و تبریزی).

۱. روح‌الله خمینی، تحریر الوسیله، فصل فی اسباب تحریم، م ۱۷؛ گلپایگانی و صافی، هدایه العباد، م ۱۰۶۲؛ سیستانی، م ۱۳. سیستانی، منهج الصالحین، ج ۳، ص ۷۳ تا ۷۳۶، م ۹. خویی و وحید، منهج الصالحین، ج ۲، ص ۲۶۲؛ تبریزی، منهج الصالحین، ج ۲، ص ۳۳۵.

محارم نسبی

زنانی را نام ببرید که از ناحیه نسب، ازدواج با آنها حرام است.^۲

محارم نسبی هفت گروه هستند:

۱. مادر بر فرزند و نوه‌ها، اعم از دختری و پسری؛
۲. دختر و فرزندان و نوه‌های او؛
۳. خواهر، پدری باشد یا مادری یا پدر و مادری؛
۴. دختر خواهر و دخترها و نوه‌های او؛
۵. دختر برادر و دخترها و نوه‌های او؛
۶. عمه، پدری باشد یا مادری یا پدر و مادری، عمه جد؛
۷. خاله، پدری باشد یا مادری یا پدر و مادری، خاله جد (حضرت امام و آیات عظام گلپایگانی و صافی).

آیا عمه عمه و خاله خاله محرم هستند؟^۳

دو قسم‌اند:

قسم اول: افرادی که داخل عنوان عمه و خاله هستند؛ مثل عمه عمه یا عمه پدر یا مادر فرد و خاله خاله، خاله پدر یا مادر فرد.

قسم دوم: اگر در این عنوان قرار نگیرند، محرم نمی‌شوند (حضرت امام و آیت‌الله سیستانی).

اقسام نسب

اقسام نسب را بنویسید.^۴

نسب شرعی: نسبی که به وطی حلال مثل نکاح یا ملک یمین یا تحلیل، حاصل شده است؛ اگرچه به سبب دیگری حرام باشد؛ مثل در حال حیض، روزه، اعتکاف، احرام. وطی به شبهه به وطی حلال ملحق می‌شود.

نسب غیر شرعی: نسبی است که از وطی به وسیله سفاح و زنا حاصل شده باشد (حضرت امام و آیات عظام گلپایگانی و سیستانی و صافی).

آیا فرزندی که از راه غیر شرعی به دنیا آمده است، از جهت حرمت ازدواج با نسب، حکم فرزند شرعی را دارد؟

حکم نسب شرعی را دارد (مراجع عظام تقلید).^۵

۲. روح‌الله خمینی، تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۲۶۳؛ گلپایگانی، هدایه العباد، القول فی النسب، ج ۲، ص ۳۲۶؛ صافی، هدایه العباد، ج ۲، ص ۴۱۷.

۳. روح‌الله خمینی، تحریر الوسیله، القول فی النسب، م ۱؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۹۱.

۴. روح‌الله خمینی، تحریر الوسیله، القول فی النسب م ۲؛ گلپایگانی، هدایه العباد، م ۱۱۳۵؛ سیستانی، م ۹۲؛ صافی، هدایه العباد، ج ۲، ص ۴۱۹.

۵. م ۱.

آیا فرزندی که از راه وطی به شبهه به دنیا آمده است، از جهت حرمت ازدواج، حکم فرزند شرعی را دارد؟

بله، حکم فرزند شرعی را دارد؛ اگرچه شبهه در حکم یا موضوع باشد (مراجع عظام تقلید).^۶

آیا فرزندی که از راه تلقیح و از شوهر زن به وجود آمده است، حکم نسب شرعی را دارد؟

اگر از شوهر زن باشد، حکم فرزند شرعی را دارد (حضرت امام و رهبر معظم انقلاب و آیات عظام سیستانی، نوری، خویی، وحید و تبریزی).^۷

آیا فرزندی که از راه تلقیح از غیرشوهر به وجود آمده، ولی به طور شبهه بوده است، حکم نسب شرعی را دارد؟

اگر منی مردی را در رحم زن اجنبیه داخل کردند و معلوم شد بچه از آن منی است، چنانچه این عمل از روی شبهه باشد، اشکالی نیست و بچه شرعاً از این مرد و زن است و تمام احکام فرزندی را دارد؛ مثل اینکه گمان می‌کرد زن خودش است و زن نیز گمان می‌کرد منی شوهرش است و بعد از عمل معلوم شد از شوهرش نیست (حضرت امام و آیات عظام سیستانی و نوری و گلپایگانی).^۸

آیا فرزندی که از راه تلقیح از غیرشوهر به وجود بیاید، اگر این عمل از روی عمد باشد، حکم نسب شرعی را دارد؟^۹

اگر از روی علم و عمد باشد، محل اشکال است و باید احتیاط در جمیع مسائل مراعات شود؛ لکن اشکالی نیست در اینکه اگر این بچه دختر باشد، پدر نمی‌تواند او را به زنی بگیرد و اگر پسر باشد، نمی‌تواند مادرش را بگیرد و دختر نمی‌تواند به محارمش اگر به عقد صحیح بود، شوهر کند و پسر محارمش را بگیرد؛ لکن باید در تمام مسائل دیگر احتیاط کند (حضرت امام و آیت‌الله نوری).

آن بچه، مال صاحب نطفه است و تمام احکام اولاد بر او جاری است و از یکدیگر ارث هم می‌برند (آیت‌الله خویی). اگر این تلقیح آگاهانه و عامدانه صورت گرفته باشد، باز بعید نیست که فرزند به صاحب منی ملحق شود و همه احکام

۵. گلپایگانی و صافی، هدایه العباد، ج ۲، م ۱۱۳۵؛ روح‌الله خمینی، تحریر الوسیله، ج ۲، القول فی النسب، م ۲؛ سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۳، م ۹۲؛ مکارم، احکام النساء، ص ۲۰۰، م ۷۶۸؛ فاضل و خویی، صحیفه المسائل، ص ۱۲۴؛ جامعه المسائل، ج ۱، ص ۱۵۶ و ۴۱۵؛ مقام معظم رهبری، سیستم مدیریت سایت، استفتائات استانها.

۶. جامعه المسائل، ج ۱، ص ۱۵۶ و ۴۱۵.

۷. سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۱، ص ۴۶۲، م ۶۹؛ خویی و تبریزی و وحید، منهاج الصالحین، ج ۱، ص ۴۲۸، م ۴۵؛ روح‌الله خمینی، توضیح المسائل، ج ۲، ص ۷۹۴، م ۲۸۷۷؛ أجوبه الاستفتائات، ص ۲۸۱، م ۱۲۷۱.

۸. سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۱، التلقیح المصنوعی، ص ۴۶۲، م ۶۶؛ روح‌الله خمینی، توضیح المسائل، ج ۲، ص ۷۹۴، م ۲۸۷۷؛ مکارم، احکام بانوان، مسأله ۹۴۷.

۹. روح‌الله خمینی، توضیح المسائل، ج ۲، ص ۷۹۴، م ۲۸۷۷ و ص ۸۶۶، م ۴۳ و ص ۹۰۰، م ۶۵ و ص ۹۴۸، م ۱۲۷۴؛ گلپایگانی، مجمع المسائل، ج ۲، ص ۱۷۷؛ تبریزی، صراط النجاة، ج ۶، ص ۴۸۱، م ۱۷۱۶؛ فاضل، جامع المسائل، ج ۲، ص ۴۹۰، م ۲۹۷؛ وحید، توضیح المسائل، ص ۱۳، م ۲۸۹۷؛ وحید و خویی و تبریزی، منهاج الصالحین، ج ۲، ص ۴۸۹، م ۴۳؛ مکارم، احکام النساء، مسأله ۹۴۷.

نسب، حتی ارث، میان آن‌ها ثابت شود؛ زیرا آنچه از ارث استثنا شده است، فرزند زناست و اگرچه عملی که به انعقاد نطفه منجر شده است حرام است، این مسئله حکم زنا را ندارد (آیت‌الله سیستانی).

بچه به شوهر آن زن ملحق نمی‌شود؛ بلکه به صاحب نطفه و به زنی ملحق است که صاحب رحم و تخمک است (رهبر معظم انقلاب).

تلقیح نطفه اجنبی به اجنبیه به‌نظر حقیر جایز نیست و در مسئله توارث، احتیاط به مصالحه با سایر ورثه ترک نشود (آیت‌الله گلپایگانی).

فرزند آنها محسوب نمی‌شود و احکام ارث و مانند آن را ندارد اما اگر آن بچه دختر باشد، صاحب آن نطفه نمی‌تواند با او ازدواج کند و اگر پسر باشد نمی‌تواند با آن مادر ازدواج نماید و همچنین نسبت به سایر مسائل مربوط به ازدواج (آیت الله مکارم)

يلحق بصاحب النطفة و أمة التي حملته و ولده

فرزند ملحق به صاحب نطفه است و زنی که حامل او بوده و او را متولد کرده است. (آیت‌الله تبریزی).

بچه به صاحب نطفه ملحق است و جاری شدن احکام مادری، برای زنی که بچه را در رحم خود پیروراند و پس از زایمان شیر دهد، مشکل است و باید از نظر محرمیت و ازدواج، احتیاط شود (آیت‌الله فاضل).

اگر بچه‌دار شود، آن بچه فرزند صاحب نطفه است و تمام احکام اولاد بر او جاری است و زنی هم که به‌وسیله تلقیح بچه‌دار شده است، مادر آن بچه است و احکام اولاد بر او جاری است (آیت‌الله وحید).

حکم محرمیت فرزند رحم اجاره ای چیست؟^{۱۰}

اگر بعد از کامل شدن خلقت و دمیدن روح منتقل شود فرزند منتقل به صاحب نطفه است و اگر قبل از آن بوده مثلاً در حال مضغه پس در آن اشکال است ولی اگر ثابت شود نطفه زوجین منشأ پیدایش طفل است ملحق به زوجین است همانطوری که حکم در رحم صناعی نیز همین است.

ملحق به صاحب نطفه است فاضل (اگرچه احتیاط ... ترک نشود سیستانی

ملحق به صاحب نطفه است ولی ازدواج او با زن حامل و فرزندان او جایز نیست مکارم

رضاعی

ازدواج با چه کسانی از جهت رضاعی حرام است؟

همان هفت گروهی که از جهت نسب، ازدواج با آن‌ها حرام است، شامل رضاعی هم هست؛ با شروطی که در رضاع بحث می‌شود (حضرت امام و آیات عظام خویی و وحید و تبریزی و صافی).^{۱۱}

^{۱۰} - تحریر الوسیله، ج ۲، ص: ۶۲۳ جامع المسائل (عربی - للفاضل)، ص: ۵۶۰ س ۱۹۸۲ منهاج الصالحین (للسیستانی)، ج ۱، ص: ۴۶۲ م ۶۸

أحكام النساء (لمکارم)، ص: ۲۴۵ س ۹۵۰

^{۱۱} سیستانی، منهاج الصالحین، القول فی الرضاع؛ خویی وحید، منهاج الصالحین، م ۱۲۷۱؛ صافی، جامع الأحکام، ج ۲، ص ۴۷.

دختر و پسری از یک زن شیر خورده‌اند؛ ولی شیر هر کدام از شوهر جداگانه بوده است. مثلاً دختر از مریم در زمانی که مریم زن علی بوده، شیر خورده و پسر از مریم در زمانی که زن محمد بوده، شیر خورده است. آیا این دختر و پسر به هم محرم هستند؟

خیر، این دو محرم نیستند؛ چون برای خواهر و برادر رضاعی بودن این دختر و پسر، اتحاد شوهر شرط است؛ یعنی باید شیر آن زن از یک شوهر باشد؛ وگرنه باعث محرمیت نمی‌شود (حضرت امام و آیات عظام خویی و وحید و سیستانی).^{۱۲}

آیا انسان می‌تواند با محارم برادر و خواهر رضاعی خود ازدواج کند؟

می‌تواند ازدواج کند؛ چون محرم او نیستند (آیت‌الله سیستانی).

احتیاط مستحب است که ازدواج نکند (حضرت امام و آیت‌الله گلپایگانی).^{۱۳}

آیا انسان می‌تواند با محارم فرزند رضاعی خود، ازدواج کند؟

می‌تواند ازدواج کند؛ چون محرمیتی بین آن‌ها نیست؛ ولی احتیاط مستحب این است که ازدواج نکند (مشهور).

می‌تواند ازدواج کند (آیات عظام سیستانی و بهجت).^{۱۴}

آیا پدریچه شیر خوار (ابوالمرتضی) می‌تواند با دختران صاحب شیر (که شوهر زن شیرده می‌باشد) ازدواج کند؟

الف: بادختران نسبی او :

نمی‌تواند ازدواج کند.

اکثر مراجع به جز سیستانی و مکارم

بنا بر احتیاط واجب نمی‌تواند ازدواج کند.

سیستانی، مکارم

ب: بادختران رضاعی او :

نمی‌تواند ازدواج کند .

وحید، خویی، زنجانی، صافی، تبریزی

بنا بر احتیاط واجب نمی‌تواند ازدواج کند.

سیستانی، فاضل، بهجت، مکارم^{۱۵}

آیا صاحب شیر (فحل) می‌تواند با خواهرهای فرزند رضاعی خود ازدواج کند؟

۱۲. روح‌الله خمینی، تحریر الوسیله، القول فی الرضاع، م: ۶؛ خویی و وحید، منهاج الصالحین، م ۱۲۷۶؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۱۰۴.

۱۳. سیستانی، منهاج الصالحین، م ۱۳۰؛ روح‌الله خمینی، تحریر الوسیله، م ۱۲؛ گلپایگانی، مختصر الاحکام، م ۵۴۸.

۱۴. توضیح المسائل مراجع، م ۲۴۶۶.

۱۵. رساله مراجع ج ۲ م ۲۴۶۵ - وحید رساله م ۲۵۲۹

- ۱- بله می تواند زیر اصحاب شیر به خواهرهای آن بچه محرم نیست (ولی احتیاط مستحب آن است که با آنان ازدواج ننماید)
مراجع عظام تقلید به جز زنجانی^{۱۶}
- ۲- بنابر احتیاط واجب نمی تواند با اولاد نسبی و رضاعی پدر آن کودک و با اولاد نسبی مادر آن کودک ازدواج نماید.
زنجانی^{۱۷}

اگر برادر انسان از زنی شیر بخورد آیا انسان میتواند با آن زن یا خویشان او ازدواج نماید؟^{۱۸}

اگر زنی بچه‌ای را شیر دهد، به برادرهای آن بچه محرم نمی‌شود. و نیز خویشان آن زن به برادر و خواهر بچه‌ای که شیر خورده محرم نمی‌شوند مراجع

نکته: لازم به ذکر است سائر مباحث مربوط به رضاع در جزوه مجزا بررسی شده است در اینجا فقط به برخی از مسائل آن اشاره شد.

محارم سببی

ما یحرم بالمصاهرة به چه کسانی گفته می شود؟^{۱۹}

مصاهره علاقه ای که بین یکی دو طرف با نزدیکان دیگری ایجاد میگردد که این علاقه یا به ازدواج ایجاد شده یا به ملکیت (چه این ملکیت عینا باشد یا انتفاعا) یا به تحلیل، یا به وطی به شبهه، یا به زنا یا به نظر و لمس در صور خاص.

نکته: برخی تنها بحث مصاهره را مرتبط با ازدواج میدانند و بقیه موارد را ملحق به آن مینمایند. مثلا در تحریر الوسیله چنین آمده است:

مصاهره نسبتی است بین یکی از زن و شوهر با خویشان دیگری، که حرمت ازدواج بین آنها را باعث می شود. فرقی نمی کند این حرمت بخاطر جمع بین دو نفر باشد مثل دو خواهر یا عینا حرام باشد مثل مادر زن.
یا آیت الله گلپایگانی در حاشیه عروه چنین آورده اند:

^{۱۶} - رساله مراجع ج ۲ م ۲۴۶۶ آیت الله سیستانی احتیاط مستحب را ندارند - وحید رساله م ۲۵۳۰

^{۱۷} - زنجانی ج ۲ م ۲۴۷۵

^{۱۸} - توضیح المسائل (محشی - امام خمینی)، ج ۲، ص: ۵۰۵ م ۲۴۶۷ توضیح المسائل مراجع ج ۲، مسأله ۲۴۶۶ و ۲۴۶۷

^{۱۹} - عروة الوثقی، کتاب النکاح، فصل فی المحرمات بالمصاهرة؛ تحریر الوسیله، ج ۲، ص: ۲۰۱ المصاهره هداية العباد (لگلپایگانی)، ج ۲، ص: ۳۳۸ م ۱۱۶۲

حادث شدن علاقه مذکور به مجرد ملکیت معلوم نیست و قدر متیقن حادث شدن آن است به وطنی اعم از اینکه مملوکه باشد یا با تحلیل یا نظر یا لمس در مملوکه بلی در مثل همسر حادث می شود به مجرد زوجیت اگر چه حرام شدن ایجاد می شود در بعضی از محرمات به دخول

چه ازدواج‌هایی به وسیله نکاح حرام می‌شود؟^{۲۰}

۱. مادر عقدشده و مادر بزرگ‌هایش و هر چه بالا روند؛
 ۲. دختر و نوه‌های زن؛
 ۳. زن پسر و زن نوه‌ها و هر چه پایین می‌آیند؛
 ۴. زن پدر و پدر بزرگ‌ها و هر چه بالا روند؛
 ۵. خواهر زن؛
 ۶. دختر خواهر زن و هر چه پایین آیند؛
 ۷. دختر برادر زن و هر چه پایین آیند؛
- لازم به ذکر است چهار مورد اول حرام ابدی هستند و سه مورد بعد حرام موقت؛ یعنی بعد از طلاق یا فوت همسر در خواهر زن و با اجازه همسر، عقد با دختر خواهر زن یا دختر برادر زن صحیح می باشد.

حکم ازدواج با مادر زن را بیان کنید.

به صرف عقد، مادر زن و مادر بزرگ‌های زن، محرم می‌شوند و ازدواج با آن‌ها جایز نیست؛ اعم از اینکه: ۱. مادر و مادر بزرگ (مادری یا پدری) باشند؛ ۲. نسبی یا رضاعی باشند؛ ۳. مادر بزرگ پدری یا پسری باشد؛ ۴. عقد، دائم یا موقت باشد؛ ۵. عقدشده مدخوله یا غیرمدخوله باشد؛ ۶. عقدشده کوچک یا بزرگ باشد (مراجع عظام تقلید).^{۲۱}

حکم ازدواج با عقد شده پدر را بیان کنید.

به صرف عقد پدر و پدر بزرگ‌ها، حتی دختر بچه‌ای که برای ساعتی به عقد آن‌ها در آورده‌اند،^{۲۲} به دلیل محرمیت با مادر دختر، حرام ابد می‌شود؛ اعم از اینکه: ۱. پدری یا مادری باشند؛ ۲. نسبی یا رضاعی باشند؛ ۳. عقد دائم یا موقت

۲۰. روح‌الله خمینی، تحریر الوسیله، القول فی المصاهره، م ۱؛ عروه الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهره م ۱ و ۳ و ۹ و ۳۹؛ توضیح المسائل مراجع، ج ۲، م ۲۳۸۶ و ۲۳۸۹؛ سایت رهبر معظم انقلاب: leader.ir.

۲۱. روح‌الله خمینی، تحریر الوسیله، م ۲؛ توضیح المسائل مراجع، م ۲۳۸۵؛ العروه الوثقی، فصل فی المحرمات مصاهره، م ۳.
۲۲. لازم به ذکر است عقد دختر بچه نابالغ شرایطی دارد مثل عدم مفسده یا به نظر برخی از مراجع عظام، داشتن مصلحت یا قابلیت استمتاع. تفصیل این مباحث در رهیافت ازدواج آمده است.

باشد؛ ۴. عقدشده مدخوله یا غیرمدخوله باشد؛ ۵. زمان عقد، فرزندان و نوه‌ها بوده‌اند یا بعد به دنیا آمده‌اند (مراجع عظام تقلید).^{۲۳}

حکم ازدواج با عقدشده پسر را بنویسید.

ازدواج با عقدشده پسر و نوه‌ها (عروس) حرام ابد است؛ اگرچه: ۱. نوه دختری یا پسری باشد؛ ۲. نسبی یا رضاعی باشد؛ ۳. عقد، دائم یا موقت باشد؛ ۴. عقدشده مدخوله یا غیرمدخوله باشد؛ ۵. بزرگ یا کوچک باشد (مراجع عظام تقلید).^{۲۴}

حکم ازدواج با دختر زن (ریبه) را بیان کنید.^{۲۵}

ازدواج با دختر و نوه‌های زن به شرط اینکه با آن زن دخول شده باشد، حرام است؛ اعم از اینکه: ۱. نوه دختری یا پسری باشد؛ ۲. عقد دائم یا موقت باشد؛ ۳. دختر در خانه او باشد یا نباشد؛ ۴. دختر در زمان عقد موجود باشد یا نباشد؛ ۵. دخول از دبر یا قبل باشد؛ ۶. دخول کامل باشد یا به مقدار حشفه یا مقداری از آن؛ ۷. در خواب باشد یا بیداری؛ ۸. به اختیار باشد یا جبر یکی از زن یا مرد. (مراجع عظام تقلید)

نکته اول: درمقنوع الحشفه مسمای دخول کفایت می‌کند. (حضرت امام، فاضل)
بقیه مراجع این مطلب را در موضوع تحقق جنابت مطرح کرده‌اند که ممکن است نشود آن را به حریمیت سرایت داد.

نکته دوم: انزال بر فرج بدون دخول کفایت نمی‌کند حتی اگر به این وسیله زن حامله شود. (مراجع عظام تقلید)

اگر شخصی زنی را طلاق دهد یا عقد موقت کرده و آن زن بعداً ازدواج کرده و دختر آورده آیا شوهرهای قبلی اعم از دائم و موقت به این دختر محرم و ازدواجشان حرام می‌باشد؟^{۲۶}

اگر زنی را عقد کند و با او نزدیکی نماید، دختر و نوه دختری و پسری آن زن هر چه پایین روند، چه در وقت عقد باشند یا بعداً به دنیا بیایند، به آن مرد محرم می‌شوند. (مراجع)

اگر مردی با خانمی ازدواج کند آیا می‌تواند دختر آن خانم (که از شوهر دیگرش می‌باشد) برای پسرش عقد کند؟

بله می‌تواند. مراجع عظام^{۲۷}

۲۳. عروة الوثقی، فصل فی المحرمات، م ۱؛ تحریر الوسیله، القول فی المصاهره، م ۱؛ خویی و وحید، منهاج الصالحین، م ۱۳۴۸؛ صافی و گلپایگانی، هدایه العباد، م ۱۱۶۳؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۱۵۵؛ توضیح المسائل مراجع، م ۲۳۸۹.

۲۴. عروة الوثقی، فصل فی المحرمات، م ۱؛ گلپایگانی، هدایه العباد، م ۱۱۶۲؛ خویی و وحید، منهاج الصالحین، م ۱۲۴۷؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۱۵۶.

۲۵. عروة الوثقی، فصل فی المحرمات فی المصاهره، م ۳ و ۴؛ توضیح المسائل مراجع، م ۲۳۸۶؛ روح الله خمینی، تحریر الوسیله، م ۴ و ۳.

۲۶ - توضیح المسائل (محشی - امام خمینی)، ج ۲، ص: ۴۶۴ م ۲۳۸۶

اگر دختر و پسری باهم ازدواج کنند آیا پدر هر یک با مادر دیگری می تواند ازدواج کند؟
بله می تواند مراجع عظام تقلید^{۲۸}

نکته: بطور کلی محارم سببی پدر بر پسر و محارم سببی پسر بر پدر محرم نمی شوند.

اگر پدری زنی را از روی شهوت ببوسد یا نگاه شهوت بکند آیا بر پسر و پدر او جایز است با او ازدواج کند؟^{۲۹}

به احتیاط مستحب ازدواج نکند (حضرت امام، گلپایگانی، صافی

ازدواج با خواهرزن

حکم ازدواج با خواهرزن را بیان کنید.

جمع بین دو خواهر جایز نیست؛ اعم از اینکه: ۱. پدری یا پدر و مادری یا مادری باشند؛ ۲. نسبی یا رضاعی باشند؛ ۳. هر دو دائم یا موقت باشند؛ ۴. یکی دائم و دیگری موقت باشد؛ ۵. عقدشده مدخوله یا غیرمدخوله باشد (مراجع عظام تقلید).^{۳۰}

اگر شخصی با خواهر زنش ازدواج کند تکلیف چیست^{۳۱}

عقد دوم باطل است اعم از اینکه قبل از وطی اولی باشد یا بعد وطی (حضرت امام، خویی، گلپایگانی، فاضل، مکارم، سیستانی، صافی)

اگر کسی با خواهر زنش ازدواج کند حکم وطی با خانمش چه می شود؟^{۳۲}

وطی با زنش حرام نمی شود اگر چه با خواهرش وطی کرده باشد

ولی اگر با جهل به اینکه خواهر زنش می باشد با او وطی کرده است حال نسبت به وطی همسر اولش:

^{۲۷}-رساله مراجع ج ۲ م ۲۴۵۴:

^{۲۸}-رساله مراجع ج ۲ م ۲۴۵۴؛ عروة الوثقی، مستفاد از مجموعه مسائل ازدواجهای حرام؛ سیستم مدیریت سایت مقام معظم رهبری، استفتاء استانیها

^{۲۹}- هدایة العباد (للگلپایگانی)، ج ۲، ص: ۳۴۰ م ۱۱۷۰ هدایة العباد (لصافی)، ج ۲، ص: ۴۳۲ م ۸۴۳۲ تحریر الوسيلة، ج ۲، ص: ۲۷۸ م ۸

^{۳۰}-روح الله خمینی، تحریر الوسيلة، م ۱۵؛ صافی و گلپایگانی، هدایة العباد، م ۱۱۷۷؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۱۷۴؛ توضیح المسائل مرجع، م ۲۳۹۰.

^{۳۱}- العروة الوثقی مع التعليقات، ج ۲، ص: ۸۰۷ م ۴۲ منهاج الصالحین (للسیستانی)، ج ۳، ص: ۶۰ هدایة العباد (لصافی)، ج ۲، ص: ۴۳۳ م ۱۵

^{۳۲}- العروة الوثقی مع التعليقات، ج ۲، ص: ۸۰۷ م ۴۲

حرام است وطی همسرش قبل از اتمام عده خواهرش.(خویی)
احتیاط ترک وطی همسرش است قبل از اتمام عده خواهرش.(حضرت امام، گلپایگانی، مکارم ، فاضل
مکروه است وطی همسرش قبل از اتمام عده خواهرش(اراکي)

اگر دو خواهر را عقد کرده است و احتمال دهد تقارن آن دو عقد را یا بداند تاریخ یکی از آن دو را تکلیف چیست ؟ ۷۹۱۱۳۳

اگر احتمال دهد تقارن آن دو را حکم می شود به بطلان هردو. (حضرت امام، سیستانی)
اگر علم دارد به تاریخ یکی از آن دو حکم می شود به صحت آن و بطلان دیگری. (حضرت امام، گلپایگانی،
فاضل، مکارم، اراکی، خویی)

اگر کسی با دو خواهر ازدواج کرده و نداند عقد کدام جلو ترو کدام عقب تر بوده است تکلیف چیست ؟^{۳۴}

اگر تاریخ هردو یا یکی از آن دو معلوم نباشد وطی هر دو جایز نیست مگر بعد طلاق آن دو یا طلاق زوجه واقعی از
بین این دو، سپس ازدواج با یکی از آن دو بطور مشخص، بعد از خروج عده دیگری اگر دخول شده باشد، یا خروج از عده
هردو اگر با هردو دخول شده باشد.

اگر کسی با دو خواهر ازدواج کرده و نداند عقد کدام جلو ترو کدام عقب تر بوده است آیا انفساخ به طلاق باید باشد، یا به قرعه یا به حکم حاکم؟^{۳۵}

مجبور به طلاق می شود مکارم گلپایگانی اراکی
قرعه زده می شود برای معین کردن عقد سابق امام خویی فاضل

اگر انسان دو خواهر را برای خود با یک صیغه عقد نماید تکلیف چیست ؟^{۳۶}

باطل است برای هر دو. امام ، مکارم، اراکی ، سیستانی، گلپایگانی، صافی
سزاوار نیست ترک احتیاط به اینکه یکی از آن دو را اختیار نماید سپس طلاقش دهد یا او را نگهدارد با عقد جدید
فاضل.

مخیر است .خویی

نکته: لاینبغی ترک الاحتیاط را متعرض نشدند و نظر کارشناسان احتیاط مستحب است

۳۳ - منهاج الصالحین (للسیستانی)، ج ۳، ص: ۱۷۵م تحریر الوسيلة، ج ۲، ص: ۱۶م ۲۸۰

۳۴ -

۳۵ - العروة الوثقی مع التعليقات، کتاب النکاح فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۴۳

۳۶ - العروة الوثقی مع التعليقات، کتاب النکاح فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۴۴ هداية العباد (للگلپایگانی)، ج ۲، ص: ۱۱۷۷م ۳۴۱؛ منهاج

الصالحین (للسیستانی)، ج ۳، ص: ۱۷۴م ۶۰ هداية العباد (للصافی)، ج ۲، ص: ۴۳۳م ۱۵

اگر انسان زنی را برای خود عقد کند و در همان زمان وکیل خواهرش را برای او عقد نماید تکلیف چیست؟^{۳۷}

باطل است برای هر دو. امام، مکارم، اراکی، سیستانی، گلپایگانی، صافی
سزاوار نیست ترک احتیاط به اینکه یکی از آن دو را اختیار نماید سپس طلاقش دهد یا او را نگهدارد با عقد جدید
فاضل.

بعید نیست عقد خودش صحیح باشد. خوبی

اگر هر دو خواهر غیر شرعی یا یکی از آنها غیر شرعی به دنیا آمده باشد آیا ازدواج با هر دو جایز است؟^{۳۸}

در حرمت ازدواج فرق نمی کند. حضرت امام، گلپایگانی، صافی
نکته: در تحریر الوسيله و هداية العباد با واژه الظاهر آمده که با قرینه در متن عروه احتیاط واجب است که
حضرت امام و سایر مراجع نسبت به آن حاشیه ندارند.

حکم ازدواج با خواهرزن در عده را بیان کنید.^{۳۹}

در عده طلاق رجعی، نمی شود با خواهرزن ازدواج کرد؛ مگر بعد از اتمام عده. اما در طلاق قبل از دخول یا در عده
طلاق بائن، مثل خلع و مبارات، یا طلاق سوم یا جدایی به فسخ باشد می توان با خواهرزن ازدواج کرد. البته در طلاق
بائن هم احتیاط مستحب ترک ازدواج است (مراجع عظام تقلید).^{۴۰}
نکته: رجوع به بذل بعد از ازدواج با خواهر زن در طلاق بائن، در کتاب طلاق بررسی شده است.

آیا در عده متعه می شود با خواهرزن ازدواج کرد.

بنا بر احتیاط واجب نمی توان با خواهرزن ازدواج کرد بخاطر نص صحیح گرچه عده بائن است و فرق نمی کند مدت
تمام شده باشد یا مدت را بخشیده باشد (مشهور).

جایز نیست (مقام معظم رهبری) (سیستم مدیریت سایت، استفتاء استانها ۲۳۹۱)

^{۳۷} - العروة الوثقی مع التعليقات، کتاب النکاح فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۴۴ هداية العباد (للکلبایگانی)، ج ۲، ص: ۱۱۷۷م ۳۴۱؛ منهاج
الصالحین (للسیستانی)، ج ۳، ص: ۱۷۴م ۶۰ هداية العباد (لصافی)، ج ۲، ص: ۱۵۴م ۳۳

^{۳۸} - العروة الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۴۷؛ تحریر الوسيلة، ج ۲، ص: ۱۸م ۲۸۰ هداية العباد (للکلبایگانی)، ج ۲، ص:
۱۸م ۳۴۲ هداية العباد (لصافی)، ج ۲، ص: ۱۸م ۴۳۴

^{۳۹} - العروة الوثقی مع التعليقات، کتاب النکاح فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۴۸

^{۴۰} - عروة الوثقی، فصل فی المحرمات الابدیة، م ۴۸؛ توضیح المسائل/مراجع، ۲۳۹۱م. مقام معظم رهبری، سیستم مدیریت سایت، استفتائات
استانها

بنا بر احتیاط مستحب ازدواج نکند (آیات عظام اراکی، زنجانی، مکارم و نوری).^{۴۱}

اگر با زنی زنا کند آیا جایز است با خواهر او در مدت استبراء ازدواج نماید؟^{۴۲}

جایز است (حضرت امام، گلپایگانی، فاضل، مکارم، اراکی، خویی)

نکته: زنا عده ندارد ولی اگر بخواهد با خود مزنی بها ازدواج نماید، بمدت یک حیض ازدواج نکند و این مدت را استبراء از حیض میگویند؛

به احتیاط مستحب (حضرت امام، اراکی، صافی، گلپایگانی، نوری، سیستانی، مکارم)

به احتیاط واجب لازم است (آیات عظام خویی، تبریزی، وحید و فاضل).^{۴۳}

اگر با زنی وطی به شبهه کند آیا جایز است با خواهر او در مدت عده ی وطی به شبهه ازدواج کند؟^{۴۴}

جایز است زیرا عده بائن است بلی احتیاط مستحب این است که بعد از خروج از عده باشد مخصوصا در صورتی که شبهه از طرف زوج باشد و زنا از طرف زوجه، (حضرت امام، گلپایگانی، فاضل، مکارم، اراکی، خویی)

ازدواج با دختر برادر و دختر خواهرزن

حکم ازدواج با دختر برادر همسر و دختر خواهرزن را بیان کنید.^{۴۵}

ازدواج با دختر خواهر یا دختر برادر همسر جایز نیست؛ مگر با اجازه همسر؛ اگرچه: ۱. نسبی یا رضاعی باشند؛ ۲. ازدواج با آنها دائم یا موقت باشد؛ ۳. با علم همسر یا بدون علمش باشد؛ ۴. هر دو کوچک یا بزرگ باشند؛ ۵. یکی بزرگ و دیگری کوچک باشد؛ ۶. همسر، عمه یا خاله خود آن زن یا عمه و خاله پدر و مادر آن زن باشد؛ ۷. مدت طولانی یا کوتاه باشد ۸. مسلمان باشند یا کافر یا مختلف؛ (مراجع عظام تقلید).

آیا در اجازه رضایت باطنی کفایت میکند؟

بنابر احتیاط واجب لازم است اظهار به اذن کلامی یا رفتاری. حضرت امام و آیات عظام فاضل و مکارم رضایت باطنی کافی است. آیات عظام خویی و گلپایگانی

اگر با زنی ازدواج کند و بعد با عمه یا خاله او ازدواج نماید حکمش چیست؟^{۴۶}

۴۱. حاشیة عروة الوثقی، ۴۸م؛ توضیح المسائل مراجع، م ۲۳۹۱.

۴۲. العروة الوثقی مع التعليقات، کتاب النکاح فصل فی المحرمات بالمصاهرة ۴۸م

۴۳. توضیح المسائل مراجع، م ۲۳۹۹

۴۴. العروة الوثقی مع التعليقات، کتاب النکاح فصل فی المحرمات بالمصاهرة ۴۹م

۴۵. العروة الوثقی مع التعليقات، کتاب النکاح فصل فی المحرمات بالمصاهرة ۹م و ۱۰ و ۱۳؛ روح الله خمینی، تحریر الوسیلة، م ۹؛ خویی و وحید، منهاج الصالحین، م ۱۲۵۰؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۱۶۱؛ توضیح المسائل مراجع، م ۲۳۹۲.

جایز است حتی اگر عمه و خاله نسبت به موضوع جاهل باشند. (مشهور)
جایز است اما اگر عمه و خاله جاهل به موضوع باشند محل اشکال است. یعنی به احتیاط واجب نمیشود. (فاضل)
اگر کسی بخواهد همزمان خاله را با خواهرزاده اش یا عمه را با برادرزاده اش عقد نماید حکمش چیست؟^{۴۷}

صحیح نیست (آیات عظام فاضل، اراکی، مکارم: احتیاط مستحب ترک است).
صحیح است. (حضرت امام و گلپایگانی)
احتیاط واجب صحیح است (آیت الله خویی)

اگر مردی با خواهر زاده یا برادر زاده همسرش بدون اذن عمه یا خاله ازدواج کند و سپس آن عمه یا خاله عقد را اجازه کند حکم چیست؟^{۴۸}

بنا بر اقوی عقد صحیح است. (مراجع در حواشی عروه)
اما بنا بر احتیاط مستحب به آن اجازه اکتفا نکند. (آیت الله گلپایگانی)^{۴۹}

اگر عمه و خاله برای ازدواج دختر و برادر خود اجازه دهند و قبل از ازدواج منصرف شوند ولی خبر به زوجین نرسد حکم ازدواج آنها چه می شود؟^{۵۰}

اذن سابق کافی نیست (مراجع در حواشی عروه)

هرگاه عمه و خاله اذن بدهند که همسر آنها با خواهر زاده یا برادر زاده ازدواج کنند و بعد از عقد از اذن خود برگردند حکم چیست؟^{۵۱}

رجوع از اذن اثری در بطلان عقد ندارد. مراجع عظام تقلید عروه

اگر مردی همسرش را فریب دهد مثلاً به او وعده دهد که اگر اذن دهد که با خواهر زاده یا برادر زاده اش ازدواج کند فلان چیز را به ملک او در می آورد پس او راضی شود ولی مرد به وعده خود وفا نکند حکم ازدواج چیست؟^{۵۲}

^{۴۶} - العروة الوثقی مع التعليقات، کتاب النکاح فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م۹؛ منهج الصالحین (للسیستانی)، ج ۳، ص: ۱۶۲م؛ هدایء العباد (للفاضل)، ج ۲، ص: ۴۳۲م.

^{۴۷} - عروة الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۱۱.

^{۴۸} - عروة الوثقی همان، م ۲۰

^{۴۹} - لازم به ذکر است که متن حاشیه آیت الله گلپایگانی در عروه لکن الاحوط عدم الکتفاء به است که احتیاط مستحب می باشد بخصوص با توجه به نظر ایشان در وسیلة النجاة ج ۳، ص ۱۸۵ م.

^{۵۰} - عروة الوثقی ج ۲، فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۱۵

^{۵۱} - عروة الوثقی ج ۲، همان م ۱۶

الف: اگر اذن عمه یا خاله مقید به تملیک چیزی نباشد عقد صحیح است حتی اگر از ابتدا شوهر تصمیم داشته عمل نکند.

ب: اگر اذن عمه یا خاله مقید به تملیک چیزی باشد عدم تملیک کاشف از بطلان اذن در نتیجه عقد باطل است حتی اگر از ابتدا شوهر تصمیم داشته عمل کند. مراجع عظام تقلید عروه

آیا اذن عمه و خاله حکم شرعی است یا حقی است قابل اسقاط؟^{۵۳}

حکم شرعی است و حق قابل اسقاط نمی باشد. (مراجع عظام)

اگر در هنگام ازدواج با عمه و خاله شرط شود، ازدواج با دختر خواهر یا دختر برادر را اجازه دهند، اما بعد مخالفت کنند و به شرط عمل ننمایند، عقد با دختر خواهر و دختر برادر صحیح است یا خیر؟^{۵۴}

گرچه معصیت کردند اما بدون اجازه از عمه و خاله عقد صحیح نیست. (مراجع عظام)
نکته: اجازه به عنوان شرط فعل آمده

در سوال قبل چون شرط شده بوده، آیا اجبار عمه و خاله بر اذن دادن به ازدواج دختر خواهر یا دختر برادر صحیح می باشد؟^{۵۵}

الزام به اجازه دادن عمه و خاله جایز است، اما فایده ندارد چون اذن باید کاشف از رضایت باشد (آیات عظام خویی، گلپایگانی، مکارم، سیستانی)

اگر در ضمن عقد ازدواج عمه یا خاله شرط شود که زوج حق ازدواج با دختر خواهر یا دختر برادر زن را داشته باشد، آیا جایز است؟^{۵۶}

اگر مقصود از شرط، اذن بوده است تا وقتی از اجازه بر نگشته عقد صحیح است و اگر مراد از شرط، سقوط حق اذن زن باشد، اصل شرط باطل است. (حضرت امام)
اگر قبل از عقد دختر خواهر یا دختر برادر، عمه و خاله از اذن خود برنگردند (اظهار کراهت نکنند) صحیح است. (آیات عظام گلپایگانی، صافی، سیستانی، فاضل، مکارم)
عقد باطل است مگر بازگشت شرط به وکالت از عمه و خاله باشد. (آیت الله خویی)

^{۵۲} - عروۃ الوثقی، همان م ۱۷

^{۵۳} . عروۃ الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۱۸.

^{۵۴} عروۃ الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۱۹.

^{۵۵} عروۃ الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۱۹؛ سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۵۹، م ۱۶۵.

^{۵۶} عروۃ الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۱۹؛ سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۵۹، م ۱۶۵. تحریر الوسیلة، ج ۲، ص: ۲۷۹م ۱۲۰. لازم به ذکر است که حاشیه حضرت امام بر عروه اطلاق دارد و ممکن است فرض آقای خویی را شامل شود اما توضیحی که در تحریر ذکر شده دو فرض فوق را بیشتر ندارد.

نکته: اجازه به عنوان شرط نتیجه آمده است

اگر با عمه و دختر برادر ازدواج کند و شک کند در اینکه کدامیک مقدم بوده است تکلیف چیست؟^{۵۷}

ازدواج صحیح است. (حضرت امام و آیات عظام گلپایگانی، خویی، مکارم، فاضل، سیستانی، صافی)

اگر با عمه و دختر برادر ازدواج کند و شک کند در اینکه آیا دختر برادر ابتدا بوده یا هر دو هم زمان انجام شده بنابر اینکه اقتران موجب بطلان عقد باشد، حکم چیست؟^{۵۸}

ازدواج صحیح است. (حضرت امام و آیات عظام گلپایگانی، خویی، مکارم، فاضل،

اگر با دختر خواهر یا دختر برادر ازدواج کند و بعد شک کند با اجازه بوده است یا نه حکم چیست؟^{۵۹}

ازدواج صحیح است. (حضرت امام و آیات عظام سیستانی، صافی، گلپایگانی)
ازدواج صحیح است مگر بطور کلی غافل از این امر باشد. (آیت الله مکارم)

اگر بین شوهر با عمه یا خاله اختلاف در اذن شود، تکلیف چیست؟^{۶۰}

قول عمه و خاله در عدم اذن مقدم است. (مراجع عظام عروه)

اگر بین عمه و خاله و همسر در اذن و عدم آن اختلاف شود تکلیف چیست؟^{۶۱}

قول عمه و خاله در عدم اذن مقدم است. (مراجع عظام عروه)

اگر به وسیله شیر خوردن دختر خواهر رضاعی یا دختر برادر رضاعی بعد از ازدواج حاصل شود تکلیف چیست؟^{۶۲}

ازدواج صحیح است و باطل نمی شود. (مراجع عظام عروه)

۵۷ - عروه الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۲۱. منهاج الصالحین (للسیستانی)، ج ۳، ص: ۱۶۶م ۵۹ هدایة العباد (لصافی)، ج ۲، ص: ۱۳م ۴۳۳

۵۸ - عروه الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۲۱.

۵۹ - عروه الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۲۳؛ منهاج الصالحین (للسیستانی)، ج ۳، ص: ۱۶۶م ۵۹ هدایة العباد (لصافی)، ج ۲، ص: ۱۳م ۴۳۳ هدایة العباد (لگلپایگانی)، ج ۲، ص: ۱۱۷۵م ۳۴۱ تحریر الوسيلة، ج ۲، ص: ۱۳م ۲۷۹

۶۰ - عروه الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۲۲.

۶۱ - عروه الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۲۲.

۶۲ - عروه الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۲۴.

اگر در زمان کفر با دختر خواهر یا دختر برادر همسرش ازدواج کرده است و حال مسلمان شده تکلیف ازدواج چیست؟^{۶۳}

ازدواج صحیح است و باطل نمی شود. (مشهور)

عدم بطلان خالی از اشکال نیست. حضرت امام، مکارم

حکم ازدواج با نوه برادر همسر و نوه خواهر زن را بیان کنید؟^{۶۴}

جایز نیست زیرا فرقی بین دختر خواهر زن و نوه خواهر زن نیست همچنان که فرقی بین دختر برادر زن و نوه برادر زن نیست.

آیا در زمان عده می شود با خواهرزاده یا برادرزاده زن ازدواج کرد؟^{۶۵}

اگر طلاق رجعی باشد، نمی توان در زمان عده با دختر خواهر یا دختر برادر زن ازدواج کرد؛ مگر بعد خروج از عده. اما در

عده بائن ازدواج مانع ندارد. عروۃ الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۲۵؛

(حضرت امام و آیات عظام گلپایگانی، خویی، مکارم، فاضل، سیستانی و صافی).

اگر بعد از طلاق بائن عمه و خاله با دختر خواهر و دختر برادر آنها ازدواج کند و بعد آنها رجوع کنند حکم ازدواج آنها چه می شود؟

ازدواج صحیح است و باطل نمی شود. (حضرت امام و آیات عظام گلپایگانی، خویی، مکارم، فاضل)

ازدواج با زن شوهردار

حکم ازدواج با زن شوهردار در صورت علم مرد چیست؟^{۶۶}

۶۳ - العروۃ الوثقی مع التعليقات، ج ۲، ص: ۷۸۵م ۹

۶۴ - عروۃ الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۱۳؛

۶۵ - عروۃ الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۲۵؛ سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۳، م ۱۶۷؛ صافی، هدایة العباد، ج ۲، ص ۴۳۳، م ۱۴.

۶۶ توضیح المسائل/مراجع، م ۲۴۰۲. سیستم مدیریت سایت مقام معظم رهبری، استفتاء استانها

عقد او باطل است و برای همیشه نمی‌تواند با او ازدواج کند؛ چه نزدیکی کرده باشد، چه نه (مشهور).
و بداند ازدواج با زن شوهر دار جایز نیست، بنا بر احتیاط واجب، دیگر نمی‌تواند با او ازدواج کند هر چند با او نزدیکی نکرده باشد و اگر وکیل خوانده است حکم عقد در عده توسط وکیل را دارد که خواهد آمد. (آیت‌الله مکارم).

حکم ازدواج با زن شوهر دار در صورت جهل مرد وعدم دخول چیست؟^{۶۷}

مسأله چند فرض دارد:

الف) جهل به موضوع:

در صورت جهل مرد به اینکه شوهر دارد، حرام ابد نمی‌شوند. (مراجع)

ب) جهل به حکم و موضوع:

در صورت جهل مرد به اینکه شوهر دارد و عقد زن شوهر دار حرام است، عقد باطل است اما حرام ابد نمی‌شوند.
آیات عظام خویی، وحید، تبریزی،

نکته: بنابر این طبق نظر دوم جهل به یکی موجب حرمت ابدی نمی‌شود

حکم ازدواج با زن شوهر دار در صورت جهل مرد و دخول چیست؟^{۶۸}

جهل به موضوع:

حرام ابد میشوند حضرت امام صافی گلپایگانی

بنا بر احتیاط واجب، حرام ابد می‌شوند (آیات عظام سیستانی و مکارم).

بنا بر احتیاط مستحب ازدواج نکنند (آیت‌الله زنجانی).

ب) جهل به حکم و موضوع:

در صورت جهل مرد به اینکه شوهر دارد و عقد زن شوهر دار حرام است، عقد باطل است و حرام ابد می‌شوند. آیات

عظام خویی، وحید، تبریزی، فاضل

^{۶۷} - توضیح المسائل مراجع، م ۲۴۰۲. سسیتیم مدیریت سایت مقام معظم رهبری، استفتاء استانها

^{۶۸} - توضیح المسائل مراجع، م ۲۴۰۲؛ حاشیة عروة الوثقی، ج ۵، ص ۵۲۶؛ توضیح المسائل مراجع، م ۲۴۰۲؛ زنجانی، توضیح المسائل، م ۲۴۱۱. سسیتیم مدیریت سایت مقام معظم رهبری، استفتاء استانها تحریر الوسيلة، ج ۲، ص: ۸۲۸۳ هداية العباد (لصافی)، ج ۲، ص: ۸۴۳۸ وسیلة النجاة (مع حواشی الغلایگانی)، ج ۳، ص: ۸۱۹۰ منهاج الصالحین (للخوئی)، ج ۲، ص: ۱۲۵۷ م ۲۶۴ منهاج الصالحین (لتبریزی)، ج ۲، ص: ۱۲۵۷ م ۳۳۷ منهاج الصالحین (للوحدید)، ج ۳، ص: ۱۲۵۷ م ۳۰۱

ج) جهل به حکم:

اگر ندانند چنین عقدی باطل است، چنانچه نزدیکی کرده است، احتیاط واجب آن است که دیگر با او ازدواج نکند.
(اراکي)

آیا علم و جهل زن در ایجاب حرمت ابدیه تاثیر دارد؟^{۶۹}

ملاک علم و جهل مرد است و علم و جهل زن تاثیر ندارد آیات عظام خویی، وحید، تبریزی، سیستانی نکته: بقیه مراجع گر چه تصریح نکرده اند ولی تمام تکلیف را روی علم و جهل مرد قرار داده اند

زنا با زن شوهردار

آیا زنا با زن شوهردار باعث حرمت ابدی می شود؟^{۷۰}

۱. حرام ابد می شود (حضرت امام و مقام معظم رهبری و آیات عظام گلپایگانی و بهجت و نوری).
۲. بنا بر احتیاط واجب، حرام ابد می شود (آیات عظام خویی و وحید و سیستانی و تبریزی).
۳. بنا بر احتیاط مستحب، حرام ابد می شود (آیات عظام فاضل و زنجانی).
۴. بنابر احتیاط واجب نمی تواند با او ازدواج کند ولی اگر حکم را نمی دانسته و ازدواج کرده می تواند به زندگی خود ادامه دهد. (آیت الله مکارم)

آیا در حکم زنا با زن شوهردار بین دائم و موقت و مدخوله و غیرمدخوله و عالم و جاهل فرق وجود دارد؟^{۷۱}

در این حکم، فرق نمی کند که: ۱. ازدواج دائم باشد یا موقت؛ ۲. علم به شوهردار بودن باشد یا نه؛ ۳. مدخوله از شوهر باشد یا غیرمدخوله؛ ۴. عقد خوانده باشد یا نه با فرض علم به عدم صحت عقد؛ ۵. با رضایت زن باشد یا به اجبار؛ ۶. زن زانیه باشد یا مشتبه؛ ۷. زوج صغیر باشد یا کبیر؛ (حضرت امام و آیات عظام مکارم، گلپایگانی، فاضل، سیستانی، خویی و وحید).

^{۶۹} - منهاج الصالحین (للخوئی)، ج ۲، ص: ۱۲۵۷م ۲۶۴؛ منهاج الصالحین (للتبریزی)، ج ۲، ص: ۳۳۷ منهاج الصالحین (للوحدی)، ج ۳، ص: ۳۰۱م ۱۲۵۷ توضیح المسائل مراجع، م ۲۴۰۲ منهاج الصالحین (للسیستانی)، ج ۳، ص: ۱۹۷م ۶۵

^{۷۰} روح الله خمینی، تحریر الوسیله، ج ۲، م ۲۲؛ هداية العباد، م ۱۱۸۶؛ بهجت، رساله عربی، م ۱۸۶۲؛ نوری، توضیح المسائل، م ۲۳۹۹؛ خویی و وحید، منهاج الصالحین، م ۱۲۶۳؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۱۸۰؛ تبریزی، صراط النجاة، ج ۲، ص ۱۱۱۲؛ فاضل، حاشیه عروة الوثقی، فصل فی العدة، م ۱۹؛ مکارم، توضیح المسائل، چاپ ۴۷، م ۲۰۴۹؛ زنجانی، توضیح المسائل، م ۲۴۰۷.

^{۷۱} مکارم و گلپایگانی و فاضل، حاشیه عروة الوثقی، م ۱۹؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۱۸۰؛ روح الله خمینی، تحریر الوسیله، ج ۲ م ۲۲؛ خویی و وحید، منهاج الصالحین، م ۱۲۶۳.

نکته: دخول در قبل باشد یا دبر (این مطلب در جاهای مختلفی آمده است)

آیا زن شوهرداری که زنا داده است، به شوهر خود حرام می‌شود؟^{۷۲}

حرام نمی‌شود اگرچه مصر باشد (مراجع عظام تقلید).

در صورت اصرار یا اشتهار آیا اعتزال یا طلاق زن لازم است؟^{۷۳}

طلاق واجب نیست اگرچه مصره باشد مگر مشهور به زنا شود که احتیاط این است عزل کند او را و طلاقش دهد و اگر توبه کرد مجددا عقد کند گلیپایگانی
اما در صورت اصرار و عدم توبه اولی این است که او را طلاق دهد (آیت‌الله سیستانی).
بنا بر احتیاط او را طلاق دهد (آیات عظام فاضل و مکارم و صافی)
نکته: احتیاط مذکور در مسأله فوق در عبارات آیات عظام گلیپایگانی و صافی و فاضل و مکارم احتیاط واجب در حاشیه عروه نیست بلکه در هدایه العباد تصریح شده به احتیاط مستحب بر خلاف رساله فارسی که تماما احتیاط واجب آمده است.

ازدواج زانی با زانیه

اگر با زنی که شوهر ندارد و در عده نیست زنا کند، آیا می‌تواند ازدواج کند و آیا لازم است بعد از استبرای به یک حیض باشد؟^{۷۴}

۱. جایز است (مشهور):

احتیاط واجب این است که بعد از استبرای رحم به یک بار حیض شدن باشد (آیات عظام خویی، تبریزی، وحید).
احتیاط مستحب این است که بعد از استبرای رحم به یک بار حیض شدن باشد (حضرت امام و آیات عظام نوری، صافی، گلیپایگانی، مکارم و فاضل و سیستانی).

۷۲. توضیح المسائل/مراجع، م ۲۴۰۳.

۷۳ - عروه الوثقی، فصل فی العده، م ۱۸؛ هدایه العباد (للصافی)، ج ۲، ص: ۴۳۵ م ۲۳ هدایه العباد (لگلپایگانی)، ج ۲، ص: ۱۱۸۵ م ۳۴۳؛ توضیح المسائل/مراجع، م ۲۴۰۳.

۷۴. توضیح المسائل/مراجع، م ۲۳۹۹؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۱۸۴؛ خویی و وحید، منهاج الصالحین، م ۱۲۶۱؛ تبریزی، صراط النجاة، ج ۲، س ۱۰۷۹؛ مکارم، حاشیه عروه الوثقی، القول التزویج فی العده، م ۱۷؛ بهجت، رساله عربی، م ۱۸۶.

نکته: آیات عظام مکارم و فاضل در حاشیه عروه عبارت لا یتربک الاحتیاط دارند که حسب رساله فارسی ایشان حمل بر استحباب شد.

اگر با زنی که شوهر ندارد و در عده نیست زنا کند، آیا می تواند قبل از توبه با او ازدواج کند؟^{۷۵}

بنا بر احتیاط واجب، بعد از توبه اش باشد (آیت الله سیستانی).
بنا بر احتیاط مستحب، بعد از توبه اش باشد حضرت امام خویی، گلپایگانی، فاضل، اراکی، مکارم، بهجت

اگر با زنی که شوهر ندارد و در عده نیست زنا کند، در صورتی که مشهوره باشد می توان با او ازدواج کند؟^{۷۶}

بنا بر احتیاط مستحب، بعد از توبه اش باشد حضرت امام خویی، گلپایگانی، فاضل، اراکی، مکارم

آیا با زنی که از خود انسان با زنا حامله شده است، می شود ازدواج کرد؟

جایز است (حضرت امام و آیات عظام خویی، گلپایگانی، مکارم و فاضل نوری و اراکی).^{۷۷}

آیا با زنی که از دیگری به زنا حامله شده است، می توان ازدواج کرد؟

ازدواج صحیح است و به استبرای رحم نیاز ندارد (حضرت امام و مقام معظم رهبری آیات عظام خویی، گلپایگانی، مکارم و فاضل نوری و اراکی).^{۷۸}

آیا با زنی که با دیگری زنا کرده است، می شود ازدواج کرد؟

جایز است (آیت الله سیستانی).^{۷۹}
ازدواج صحیح است و بنا بر احتیاط مستحب، بعد از یک مرتبه حیض دیدن باشد (حضرت امام و آیات عظام خویی، گلپایگانی، مکارم، فاضل).
بنا بر احتیاط واجب، بعد از یک بار حیض شدن باشد (آیت الله فاضل).^{۸۰}

^{۷۵} - عروه الوثقی، فصل فی العده، م ۱۷

^{۷۶} -

^{۷۷} عروه الوثقی، فصل فی التزویج فی العده، م ۱۷ خویی، منیه المسائل، ص ۱۳۱؛ تبریزی، صراط النجاه، ج ۱، س ۸۱۲؛ فاضل، مکارم، روح الله خمینی، گلپایگانی، حاشیه عروه الوثقی. سیستم مدیریت سایت مقام معظم رهبری، استفتاء استانها،

^{۷۸} عروه الوثقی، فصل فی التزویج فی العده، م ۱۷.

^{۷۹} سیستانی، منهاج الصالحین، م ۱۸۴.

^{۸۰} یزدی، العروه الوثقی، ج ۲، ص ۸۲۳؛ منهاج الصالحین، ج ۳، م ۱۸۴؛ توضیح المسائل مراجع، م ۲۳۹۹.

آیا با مشهور به زنا می شود ازدواج کرد؟^{۸۱}

احتیاط واجب این است که قبل از ظهور توبه اش، با او ازدواج نکند (آیات عظام خویی، وحید، سیستانی، مکارم، تبریزی و گلپایگانی، فاضل).

ازدواج با زانیه کراهت دارد؛ به خصوص اگر مشهور به زنا باشد (آیت الله صافی).

حکم صیغه کردن زن زانیه چیست؟^{۸۲}

صیغه کردن زن زانیه جایز است اگر چه در مشهوره احوط ترک آن است. گلپایگانی

اگر زن مشهور به زنا نباشد، متعه نمودن او مانعی ندارد؛ تبریزی

ازدواج موقت با او کراهت شدید دارد و اگر با او ازدواج کرد، واجب است او را از کار زشتش باز دارد (حضرت امام و

آیت الله بهجت).

– ازدواج موقت با زنانی که معمولاً معروف به فساد هستند و یا شغل آنان روسپی گری می باشد، چه صورتی دارد؟ در صورت ناچاری چطور؟^{۸۳}

در صورتی که واقعاً مشهور و معروف به فساد باشند، ازدواج با آنها اشکال دارد و اگر چنین نباشد، اشکالی ندارد.

مکارم

آیا با مردی که مشهور به زنا است می شود ازدواج کرد؟^{۸۴}

احتیاط واجب این است که قبل از ظهور توبه اش، با او ازدواج نکند سیستانی

نکته : نظر بقیه مراجع یافت نشد

راه تشخیص صحت توبه چیست؟^{۸۵}

اینکه پیشنهاد زنا شود اگر قبول نکرد دلیل بر توبه است . (حضرت امام و آیات عظام خویی، گلپایگانی، مکارم و

فاضل نوری و اراکی

۸۱. خویی و وحید، منهاج الصالحین، م ۱۲۶۲؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۱۸۴؛ مکارم، حاشیه عروة الوثقی، م ۱۷؛ روح الله خمینی، تحریر الوسیله، ج ۲، نکاح منقطع، م ۱۸؛ بهجت، احکام ازدواج، ص ۱۳۲؛ گلپایگانی، هدایه العباد، م ۱۲۳۶؛ صافی، هدایه العباد، م ۱۲۳۹؛ تبریزی، منهاج الصالحین، ج ۲، ص ۱۳۳۹. الأحکام الواضحه (للفاضل)، ص: ۳۷۷م ۱۶۶۵

۸۲ – مجمع المسائل (لگلپایگانی)، ج ۲، ص: ۱۴۶س ۳۹۶ تبریز یاستفتاءات جدید (تبریزی)، ج ۱، ص: ۳۸۵س ۱۷۰۸

۸۳ – استفتاءات جدید (مکارم)، ج ۲، ص: ۳۴۶ سؤال ۱۰۱۴

۸۴ – سیستانی، منهاج الصالحین، م ۱۸۴.

۸۵ – عروة الوثقی، فصل فی التزویج فی العدة، م ۱۷.

زنا در عده

اگر کسی با زنی که در عده است زنا کند، آیا می‌تواند با او ازدواج کند؟^{۸۶}

در عده رجعیه، حکم زن شوهردار را دارد که بحث آن گذشت (مراجع عظام تقلید).

در عده طلاق بائن، موجب حرمت ابدی نمی‌شود (مراجع عظام تقلید).

بنا بر احتیاط واجب، موجب حرمت ابدی می‌شود (آیت‌الله مکارم).

آیا زنا در عده بائن فرق میکند چه نوع آن باشد؟^{۸۷}

فرق نمی‌کند در اقسام عده بائن طلاق بائن باشد یا عده وفات، یا متعه، یا وطی به شبهه، یا فسخ (حضرت امام و آیات

عظام خویی، گلپایگانی، و فاضل نوری و اراکی)

بنا بر احتیاط واجب، موجب حرمت ابدی می‌شود (آیت‌الله مکارم).

اگر با زنی زنا کند و نداند در عده است یا خیر، یا نداند که رجعی است یا بائن، حکم ازدواج با او را بیان کنید.^{۸۸}

در صورتی که نداند، تازمانی که بر شک باقی باشد، بر او حرام نمی‌شود (حضرت امام و آیات عظام سیستانی، خویی،

گلپایگانی و فاضل و مکارم).

اگر با زنی که در عده رجعی بوده و شک داشته که عده اش تمام شده یا نه زنا کند حکم چیست؟^{۸۹}

حرام ابد می‌شود مخصوصاً اگر خبر دهد به عدم انقضای عده رجعی اش (حضرت امام و آیات عظام خویی،

گلپایگانی، مکارم و فاضل نوری و اراکی)

آیا فرق می‌کند زنا در قبل باشد یا دبر؟^{۹۰}

فرق نمی‌کند. (حضرت امام و آیات عظام خویی، گلپایگانی، فاضل نوری و اراکی)

بنابر احتیاط واجب فرقی نمی‌کند. (مکارم)

۸۶- مراجع، م ۲۳۹۸؛ عروة الوثقی، م ۲۰؛ خویی و وحید، منهاج الصالحین، م ۱۲۶۳؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۱۸۲؛ مکارم، م ۲۳۹۸.

مدیریت سایت مقام معظم رهبری، استفتاء استانها،

۸۷- عروة الوثقی، فصل فی التزویج فی العده، م ۲۰

۸۸- سیستانی، منهاج الصالحین، م ۱۸۳؛ حضرت امام، تحریر الوسیله، م ۲۳؛ عروة الوثقی، م ۲۰؛ خویی و گلپایگانی و فاضل، حاشیه عروة الوثقی.

۸۹- عروة الوثقی، فصل فی التزویج فی العده، م ۲۰

۹۰- عروة الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۳۰

ازدواج با دختر مزنی بها

حکم ازدواج با دختر مزنی بها را در غیر عمه و خاله بیان کنید.^{۹۱}

حرام ابدی می شود (آیت الله گلپایگانی آیت الله زنجانی).

بنا بر احتیاط واجب، نمی تواند با دختر او ازدواج کند (حضرت امام و آیات عظام فاضل و نوری و صافی).
کراهت دارد (آیت الله مکارم).

بنا بر احتیاط مستحب، ازدواج نکند (آیات عظام سیستانی، خویی، تبریزی وحید، اراکی و بهجت).

اگر مردی با مادر همسرش زنا کند حکم چنین ازدواجی در صورت زیر چیست؟^{۹۲}

الف: قبل از نزدیکی با همسر ب: بعد از نزدیکی با همسر؟

در دو فرض فوق خللی در ازدواج با همسرش ایجاد نمی شود. (حضرت امام و مقام معظم رهبری سیستانی، مکروه است مکارم)

اگر بعد از وطی باشد خللی وارد نمی شود و اگر قبل از وطی باشد احتیاط واجب ترک است گلپایگانی صافی وحید
بعد از وطی خللی وارد نمی شود و قبل از وطی به احتیاط مستحب خلل وارد می شود خویی تبریزی

کسی که با خاله خود زنا کرده است، آیا می تواند با دختر او ازدواج کند؟

نمی تواند ازدواج کند (مشهور).

بنا بر احتیاط واجب، نمی تواند با او ازدواج کند (آیات عظام بهجت و سیستانی).^{۹۳}

کسی که با عمه خود زنا کرده است، آیا می تواند با دختر او ازدواج کند؟^{۹۴}

نمی تواند ازدواج کند (حضرت امام و آیات عظام گلپایگانی، فاضل، نوری و زنجانی).

بنا بر احتیاط واجب، نمی تواند ازدواج کند (آیات عظام بهجت، سیستانی، خویی، تبریزی، صافی، اراکی و وحید مکارم).

اگر بعد از ازدواج با دختر خاله یا دختر عمه، با مادرشان زنا کند، آیا موجب حرمت ازدواج می شود؟

۹۱. سیستانی، منهاج الصالحین، م ۱۶۸؛ خویی و وحید، منهاج الصالحین، م ۱۲۵۱؛ اراکی، بهجت، توضیح المسائل مراجع، م ۲۳۹۶؛ روح الله خمینی، تحریر الوسیله، م ۵؛ فاضل، حاشیه عروة الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۲۸؛ نوری و صافی، توضیح المسائل مراجع، م ۲۳۹۶؛ حاشیه عروة الوثقی، م ۲۸؛ مراجع، م ۲۳۹۶ و ذیل م ۲۳۹۴.

۹۲ - تحریر الوسیله، ج ۲، ص: ۲۷۸ م ۵ سسیتیم مدیریت سایت مقام معظم رهبری، استفتاء استازها دیة العباد (لصافی)، ج ۲، ص: ۴۳۲ م ۵ هدیة العباد (لگلپایگانی)، ج ۲، ص: ۳۳۹ م ۱۱۶۷ منهاج الصالحین (للخوئی)، ج ۲، ص: ۲۶۳ م ۱۲۵۱ منهاج الصالحین (للتبریزی)، ج ۲، ص: ۳۳۶ م ۱۲۵۱ منهاج الصالحین (للوحد)، ج ۳، ص: ۲۹۹ منهاج الصالحین (للسیستانی)، ج ۳، ص: ۱۷۲ م ۶۰.

۹۳. توضیح المسائل مراجع، م ۲۳۹۴.

۹۴. توضیح المسائل مراجع، م ۲۳۹۴. العروة الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۲۸؛ وحید، توضیح المسائل، م ۲۴۵۸.

زنا بعد از ازدواج باعث حرمت نمی‌شود، چه قبل از دخول باشد چه بعد از دخول؛ ولی قبل از دخول، احتیاط مستحب است که از آن زن به طلاق جدا شود (حضرت امام و آیات عظام خویی، تبریزی، سیستانی و نوری، (مکروه است مکارم)).

حرام نمی‌شود؛ ولی اگر قبل از دخول بوده است، به احتیاط واجب حرام می‌شوند (آیات عظام وحید، گلپایگانی، صافی و فاضل).^{۹۵}

ازدواج با دختر موطوءه بالشبهه

اگر با زنی وطی به شبهه شود آیا می‌توان با دختر او ازدواج کرد؟^{۹۶}

به احتیاط واجب نمی‌شود. (امام صافی فاضل)

حرام می‌شود بر واطی مادر و دختر او و بر موطوء پدر و پسر او (گلپایگانی)
حرام می‌شود. (مکارم)

به احتیاط مستحب بار می‌شود خویی تبریزی وحید
حرام نمی‌شود. (سیستانی)

اگر وطی به شبهه بعد از ازدواج باشد تکلیف چیست؟^{۹۷}

حکم قبل از عقد را ندارد (حضرت امام و آیات عظام گلپایگانی، اراکی، خویی، فاضل و سیستانی، مکارم، نوری).

۹۵. روح‌الله خمینی، تحریر الوسیله، م ۵؛ خویی، منهاج الصالحین، م ۱۲۵۱ و ۱۲۵۳؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۱۷۲؛ بهجت، رساله عربی، م ۱۸۵۶؛ وحید، منهاج الصالحین، م ۱۲۵۱؛ گلپایگانی و صافی، هدایه العباد، م ۱۱۶۷؛ فاضل، توضیح المسائل مراجع، م ۲۳۹۵.

۹۶. - العروة الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهره، م ۲۸؛ تحریر الوسیله، ج ۲، ص: ۲۷۸ م ۵ هدایه العباد (لصافی)، ج ۲، ص: ۴۳۲ م ۵ هدایه العباد (لگلپایگانی)، ج ۲، ص: ۳۳۹ م ۱۱۶۷ منهاج الصالحین (للسیستانی)، ج ۳، ص: ۶۰ م ۱۷۱ منهاج الصالحین (للخوئی)، ج ۲، ص: ۲۶۳ م ۱۲۵۱ منهاج الصالحین (للتبریزی)، ج ۲، ص: ۳۳۶ م ۱۲۵۱ منهاج الصالحین (للوحد)، ج ۳، ص: ۳۰۰ م ۱۲۵۲.

۹۷. - العروة الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهره، م ۲۸

ازدواج با مادر مزنی بها

حکم ازدواج با مادر مزنی بها را بنویسید.^{۹۸}

بنا بر احتیاط واجب، حرام می شود (حضرت امام و آیت الله گلپایگانی، صافی).

بنا بر احتیاط مستحب ازدواج نکند (آیت الله اراکی، خویی).

نکته: گرچه سایر علما این مسئله را متعرض نشده اند ولی از بعضی از عبارات استفاده می شود حکم دختر مزنی بهای

غیر عمه و خاله را دارد مثل مسئله ۳۵ عروه در همین بحث

ازدواج با مزنی بهای پدر یا پسر

حکم ازدواج با مزنی بهای پدر یا پسر را بنویسید.^{۹۹}

بنا بر احتیاط واجب، جایز نیست (حضرت امام و آیات عظام وحید و فاضل).

بنا بر احتیاط مستحب، جایز نیست. (آیات عظام خویی، تبریزی و سیستانی و (مکارم مکروه است).

حرام است (آیات عظام گلپایگانی و صافی).

اگر پدر با زن پسر خود زنا کند یا بر عکس آیا در زندگی آنها خللی واقع نمی شود؟^{۱۰۰}

نخیر زن پسر بر پسر حرام نمی شود همانطوری که زن پدر بر پدر حرام نمی شود (حضرت امام و آیات عظام خویی،

گلپایگانی، مکارم و فاضل نوری و اراکی

در مباحث گذشته اگر شک کند زنا شده یا نه یا شک کند لاحق بر ازدواج بوده است یا سابق

تکلیف چیست؟^{۱۰۱}

بنا را بر عدم زنا و عدم بودن زنا سابق بر ازدواج قرار میدهد آیات عظام امام، خویی، گلپایگانی، مکارم و فاضل نوری

و اراکی

اگر شک داشته باشد بین زنای یکی از دو زن آیا میتواند با دختر یا مادر آنها ازدواج کند؟^{۱۰۲}

اگر نداند با کدامیک از دو زن زنا کرده است چنانچه هر دو مادر و دختر داشته باشند باید احتیاط کند و با هیچکدام

۹۸. روح الله خمینی، تحریر الوسیله، م ۵؛ توضیح المسائل مراجع، م ۲۳۹۶؛ گلپایگانی، وسیله النجاة، ج ۳، ص ۱۸۳، م ۵. هدایة العباد (لصافی)،

ج ۲، ص: ۴۳۲ العروة الوثقی فصل لا يجوز التزویج فی عدّة الغیرم ۲۱

۹۹. خویی، وحید منهاج الصالحین، م ۱۲۵۴؛ سیستانی، منهاج الصالحین، المصاهرة و ما یلحق بها، م ۱۶۹؛ مکارم، حاشیة عروة الوثقی، م ۲۸؛

گلپایگانی و صافی، هدایة العباد، م ۱۱۶۷. منهاج الصالحین (لتبریزی)، ج ۲، ص: ۳۳۷ م ۱۲۵۴

۱۰۰ - العروة الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۲۸

۱۰۱ - العروة الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۳۱

۱۰۲ لعروة الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهرة، م ۳۲

ازدواج نکند اما اگر یکنفرشان دختر یا مادر داشته باشد جایز است ازدواج کند. البته تمام این مسأله در فرضی است که زن نیز زانیه باشد نه مشتبه. (آیات عظام امام، خویی، گلپایگانی، مکارم و فاضل نوری و اراکی)

آیا فرق میکند زنا اختیاری باشد یا اجباری یا اضطراب خواب باشد یا بیدار زنا با صغیر باشد یا کبیر، با مرده باشد یا زنده؟^{۱۰۳}

فرق نمی کند. (آیات عظام امام، گلپایگانی، مکارم و فاضل نوری و اراکی)
فرق نمی کند ولی اگر زنا اکراهی یا اضطرابی یا واطی در خواب باشد، که اختیار ندارد، حرمت نمی آورد. خویی

اگر زنی را فضولی عقد کند و قبل از اجازه با مادر یا دخترش زنا کند آیا موجب حرمت ابدی می شود؟^{۱۰۴}

طبق نظر کسانی که قائل به کشف حقیقی اذن هستند، زنا لاحق می شود. (حضرت امام، آیات عظام فاضل، ...)
طبق نظر کسانی که قائل به کشف حکمی یا نقل در اذن هستند، زنا سابق حساب می شود.
کشف حقیقی

اگر زنا لاحق باشد ولی همسرش را طلاق رجعی دهد و بخواهد دو باره رجوع کند آیا موجب حرمت ابدی می شود؟^{۱۰۵}

موجب حرمت ابدی نمی شود زیرا رجوع اعاده زوجیت سابق است. (مراجع حواشی عروه)
اگر زنا لاحق باشد ولی همسرش را طلاق بائن دهد و بخواهد دو باره عقد کند یا در رجعی بعد از عده بخواهد رجوع کند آیا موجب حرمت ابدی می شود؟^{۱۰۶}

بنا بر احتیاط موجب حرمت می شود. (امام، گلپایگانی، اراکی، خویی، فاضل مکارم)

^{۱۰۳} لعروۃ الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهره، م ۳۳

^{۱۰۴} - العروۃ الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهره، م ۳۵

^{۱۰۵} - العروۃ الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهره، م ۳۴

^{۱۰۶} - العروۃ الوثقی، فصل فی المحرمات بالمصاهره، م ۳۴

ازدواج در عده

آیا عقد در عده فرق میکند چه نوع عقد یا عده ای باشد؟^{۱۰۷}

فرق نمی کند عده طلاق بائن باشد یا رجعیه عده وفات باشد یا وطی به شبهه کما اینکه در نوع عقد فرق نمی کند دائم باشد یا موقت. (مراجع)

در چه مواردی انسان می تواند با زنی که در عده خود اوست عقد کند؟^{۱۰۸}

ازدواج در عده خود جایز است؛ چه عده طلاق باشد یا متعه یا وطی شبهه یا فسخ؛ اعم از اینکه به موجبات باشد یا مجوزات فسخ. (مراجع عظام تقلید).

در چه مواردی انسان نمی تواند با زنی که در عده خود اوست عقد کند؟^{۱۰۹}

ازدواج در عده طلاق رجعی صحیح نیست؛ چون به معنای رجوع است و در طلاق سوم که نیاز به محلل دارد و در نهم که حرام ابد شده اند و در صورتی که بازن غیر وطی به شبهه کرده چون شوهر دار است و در صورتی که بازنی در عده غیر وطی به شبهه کرده و حامله شده. (حضرت امام و آیات عظام خویی، گلپایگانی، مکارم و فاضل نوری و اراکی ازدواج با زنی که در عده طلاق رجعی خود اوست، جایز است. (آیت الله مکارم)^{۱۱۰}

اگر با زنی که در عده غیر وطی به شبهه کرده و حامله شده، ازدواج کند، عقد او موجب حرمت ابدی می شود یا خیر؟^{۱۱۱}

احتیاط واجب حرام ابد نمی شوند. (مشهور)
اقوی موجب حرمت ابدی نمی شود، گرچه احتیاط مستحب در ترک است. (حضرت امام، و آیت الله مکارم)
حکم ازدواج در عده را دارد. (آیت الله خویی)

اگر عقد در عده واقع شود و دو طرف، به حکم و موضوع علم داشته باشند، حکم ازدواج چیست؟^{۱۱۲}

در صورت علم دو طرف به عده و اینکه عقد در عده حرام است، عقد باطل شده و آن دو، حرام ابد می شوند؛ چه دخول

^{۱۰۷} - عروة الوثقی، فصل لا يجوز التزویج فی العدة

^{۱۰۸} عروة الوثقی، فصل لا يجوز التزویج فی العدة، م ۳؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۱۹۲؛ بهجت، رساله عربی، م ۱۸۷۹؛ وحید خراسانی، توضیح المسائل، م ۲۴۹۶؛ تبریزی، صراط النجاة، ج ۱، س ۸۵۰؛ سایت رهبر معظم انقلاب: leader.ir.

^{۱۰۹} - عروة الوثقی، فصل لا يجوز التزویج فی العدة، م ۳

^{۱۱۰} آیت الله مکارم، استفتائات جدید، ج ۴، ص ۲۸۰، س ۷۱۳؛ لازم به ذکر است که حاشیه ایشان بر عروه همانند نظر مشهور است.

^{۱۱۱} - عروة الوثقی، فصل لا يجوز التزویج فی العدة، م ۳

^{۱۱۲} عروة الوثقی، فصل لا يجوز التزویج فی العدة؛ توضیح المسائل مراجع، م ۲۴۰۰؛ سایت رهبر معظم انقلاب: leader.ir. آیت الله مکارم مکارم، توضیح المسائل جدید، م ۲۰۵۲.

شده باشد، چه دخول نشده باشد (مراجع عظام تقلید).

اگر عقد را وکیل بخواند حرام نمی شوند مکارم

اگر عقد در عده باشد و دو طرف به حکم و موضوع جهل داشته باشند، حکم چیست؟^{۱۱۳}

اگر نمی دانسته اند زن در عده است و نمی دانسته اند عقد در عده حرام است، در صورتی که دخول نکرده باشند، حرام ابد نمی شوند و اگر نزدیکی شده باشد، حرام ابد می شوند (مشهور).

در صورتی که عقد را خودشان نخوانده باشند و وکیل خوانده باشد، حرام نمی شوند (آیت الله مکارم).

در حرام ابد شدن علم به حکم و موضوع لازم است یا علم به یکی هم موجب حرمت می شود؟^{۱۱۴}

علم به حکم و موضوع هر دو لازم است بنابراین اگر جهل به یکی باشد موجب حرمت ابدی نمی شود. (حضرت امام و آیات عظام خویی، گلپایگانی، مکارم و فاضل نوری و اراکی، صافی، تبریزی، وحید، سیستانی)

حکم به ازدواج در عده را در صورت علم یکی از دو طرف به حکم یا موضوع، بیان کنید.^{۱۱۵}

عقد باطل شده و حرام ابد می شوند؛ چه دخول شده باشد، چه نه (حضرت امام و رهبری و آیات عظام خویی، گلپایگانی، فاضل، اراکی، مکارم، تبریزی، سیستانی).

در صورتی که عقد را خودشان نخوانده باشند و وکیل خوانده باشد، حرام نمی شوند (آیت الله مکارم).

چنانچه وکیل زنی را که در عده دیگری است برای شخصی عقد کند، آیا موجب حرمت ابدی می گردد؟^{۱۱۶} ۷۸۳۱

گاه وکالت در تزویج زن معین بوده و گاه غیر معین در صورت دوم موجب حرمت نمی گردد مطلقاً و در صورت اول نیز ملاک علم موکل به حکم و موضوع است نه وکیل بنابراین اگر وکیل می دانسته زن در عده است اما موکلش نمی دانسته موجب حرمت ابد نمی گردد.

چنانچه ولی زنی را که در عده دیگری است برای شخصی عقد کند، آیا موجب حرمت ابدی می گردد؟^{۱۱۷}

خیر موجب حرمت نمی شود چون ملاک علم زوج به حکم و موضوع می باشد نه ولی.

۱۱۳. توضیح المسائل مراجع، م ۲۴۰۱؛ مکارم، توضیح المسائل جدید، م ۲۰۵۲.

۱۱۴ - عروة الوثقی، فصل لا يجوز التزویج فی العدة؛ هدیة العباد (لصافی)، ج ۲، ص: ۴۳۶ م ۱؛ منهاج الصالحین (للتبریزی)، ج ۲، ص:

۳۳۷ م ۱۲۵۷؛ منهاج الصالحین (للوحد)، ج ۳، ص: ۳۰۱ م ۱۲۵۷؛ منهاج الصالحین (للسیستانی)، ج ۳، ص: ۶۳ م ۱۸۹

۱۱۵. عروة الوثقی، فصل لا يجوز التزویج فی العدة؛ تبریزی، المسائل المنتخبة، ص ۳۰، س ۹۸۷؛ سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۶۳ م ۱۸۹. مدیریت سایت مقام معظم رهبری، استفتائات استانها آیت الله مکارم (مکارم، توضیح المسائل جدید، م ۲۰۵۲).

۱۱۶. عروة الوثقی، فصل فی التزویج فی العدة، م ۲.

۱۱۷. عروة الوثقی، فصل فی التزویج فی العدة، م ۲.

اگر زنی را که شوهرش فوت کرده، ولی خبر فوت شوهر به او نرسیده است عقد کند، موجب حرمت ابدی می‌شود؟^{۱۱۸} ۷۸۴۰

حرام نمی‌شود (حضرت امام).

باعث حرمت ابد نمی‌شود؛ ولی بنا بر احتیاط مستحب ازدواج نکند (آیات عظام سیستانی و صافی مکارم فاضل گلپایگانی: و بنا بر احتیاط مستحب او را طلاق دهد).
بنا بر احتیاط واجب حرام می‌شود (آیات عظام خویی و وحید).
باعث حرمت ابد می‌شود (آیات عظام نوری، اراکی)

مرد با همسر خودش که وطی به شبهه شده است و در عده می‌باشد تا چه حدی می‌تواند ارتباط داشته باشد؟^{۱۱۹}

مجامعت جایز نیست و سایر استمتاعات جایز است (مقام معظم رهبری و آیات عظام، گلپایگانی، فاضل، اراکی)
مجامعت جایز نیست و سایر استمتاعات به احتیاط مستحب جایز نیست (حضرت امام و آیات عظام سیستانی، تبریزی، صافی)
مجامعت جایز نیست و سایر استمتاعات اشکال دارد (آیات عظام خویی، وحید)

زنی با یقین به اینکه شوهرش مرده است، بعد از عده ازدواج کرده و بعد از ازدواج، شوهرش پیدا شده است. حکم آن را بیان کنید.^{۱۲۰}

باید از شوهر دوم جدا شود و به شوهر اول حلال است. اگر شوهر دوم به او نزدیکی کرده است، زن باید عده وطی به شبهه نگه دارد (مراجع عظام تقلید).

آیا در دخول در عده فرقی بین قبل و دبر وجود دارد؟^{۱۲۱}

۱۱۸. روح‌الله خمینی و فاضل و مکارم، حاشیه عروة الوثقی، فصل فی العده، م ۱۰؛ تحریر الوسیله، القول فی النکاح فی العده، م ۹؛ خویی و وحید، منهاج الصالحین، م ۱۲۵۸؛ صافی، هدایه العباد، ج ۲، ص ۴۳۹؛ زنجانی، کتاب النکاح، م ۱۰؛ مجمع المسائل، ج ۲، ص ۶۳۶.
۱۱۹ - العروة الوثقی، فصل فی العده، م ۱۲؛ سسیتیم مدیریت سایت مقام معظم رهبری، استفتاء استازها منهاج الصالحین (للسیستانی)، ج ۳، ص: ۱۷۳ م ۵۶۸ منهاج الصالحین (للخوئی وحید تبریزی)، ج ۲، ص: ۳۰۲ م ۱۴۷۲ تحریر الوسیله، ج ۲، ص: ۳۴۴ م ۳ هدایه العباد (لگلپایگانی)، ج ۲، ص: ۴۰۹ م ۱۴۵۰ هدایه العباد (لصافی)، ج ۲، ص: ۵۰۸ م ۳.
۱۲۰. توضیح المسائل مراجع، م ۲۴۶۳.

دو نظر وجود دارد :

خیر، فرقی نیست. مشهور (آیت الله گلپایگانی: احتیاط مستحب طلاق هم بدهد)
بنا بر احتیاط واجب فرقی نیست. مکارم

شک در عده

اگر شک کند زنی در عده است، آیا می تواند با او ازدواج کند؟

ازدواج صحیح است؛ به شرطی که از قبل، به عده علم نداشته باشد (حضرت امام و آیات عظام گلپایگانی، سیستانی، خویی، فاضل و مکارم).^{۱۲۲}

اگر در انقضای عده شک داریم و زن بگوید در عده نیستم، آیا حرفش قبول است؟

حرف او قبول است (حضرت امام و آیات عظام خویی، گلپایگانی، مکارم و فاضل).
حرفش قبول است، تازمانی که متهم نباشد؛ وگرنه احتیاط لازم، ترک ازدواج است، تازمانی که صدقش ثابت نشده است (آیت الله سیستانی).^{۱۲۳}

اگر ازدواج کند و بعد شک کند که عقد در عده واقع شده است یا نه، ازدواج چگونه است؟

ازدواج صحیح است و به شک خود اعتناد نکند (مراجع عظام تقلید).^{۱۲۴}
اگر زنی حکم وجوب عده را نمی دانسته است و حال شک کند که عقد دوم در زمان عده بوده یا بعد از آن، تا احراز نکند که عقد دوم بعد از انقضاء عده بوده است، باید آثار حرمت را بر آن بار کند. (مقام معظم رهبری)

اگر عقد در عده بوده است و شک کند که با علم به حکم (حرمت ازدواج در عده) یا موضوع (در عده بودن) بوده یا نه، حکم چیست؟

باعث حرمت ابدی نمی شود (حضرت امام و آیات عظام گلپایگانی، خویی، مکارم و فاضل).^{۱۲۵}

مردی زنی را به عقد موقت خود درمی آورد. در بین مباشرت با آن زن شک می کند که آیا او از زنانی است که زیاد صیغه می شود و عده نگه نمی دارد یا نه؟، آیا تحقیق واجب است؟^{۱۲۶}

۱۲۱ - عروه الوثقی، فصل لا يجوز التزویج فی العده؛

۱۲۲. روح الله خمینی، تحریر الوسیله، القول فی النکاح فی العده، ج ۲، م ۶؛ گلپایگانی، هدایه العباد، م ۱۱۹۶؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۱۹۵؛ خویی و مکارم و فاضل، عروه الوثقی فصل لا يجوز التزویج فی عده الغیر، م ۵

۱۲۳. روح الله خمینی، تحریر الوسیله، ج ۲، م ۶؛ گلپایگانی، هدایه العباد، م ۱۱۹۶؛ مکارم و فاضل و خویی، حاشیه عروه الوثقی، م ۵؛ منهاج الصالحین، م ۱۹۵.

۱۲۴. سیستانی، المسائل المنتخبه، م ۹۹۰؛ خویی و تبریزی، صراط النجاه، ج ۲، م ۱۱۹۷؛ توضیح المسائل مراجع، م ۲۴۰۴؛ آدرس: راهنمای فتاوا، احکام طلاق، ص ۳۲۰

۱۲۵. روح الله خمینی، تحریر الوسیله، القول فی النکاح فی العده، م ۷؛ گلپایگانی، هدایه العباد، م ۱۱۹۷؛ خویی و مکارم و فاضل، حاشیه عروه الوثقی، القول فی التزویج فی العده، م ۶

۱۲۶ - استفتاءات (بهجت)، ج ۴، ص: ۱۵۴س ۵۱۲۸

واجب نیست. بهجت

اگر بداند فلان زن معین در عده است لکن نمی داند در عده خودش است یا شخص دیگر آیا می تواند با او عقد کند؟^{۱۲۷}

ازدواج با او مانع ندارد زیرا اصل این است که در عده غیر نیست پس مثل شک ابتدایی است خویی، گلپایگانی،

ازدواج با او مانع ندارد مگر طرف علم عده طلاق رجعی باشد برای خودش (امام، فاضل). مساله بطور کلی خالی از تامل و اشکال نیست (امام).

ازدواج با او مانع ندارد مگر زمانی که بر عده خودش اثر شرعی دیگری باشد پس در این صورت جایز نیست ازدواج با او بخاطر تنجز علم اجمالی و احتیاط ترک ازدواج است مطلقا مکارم عقد در عده و دخول بعد از عده

اگر عقد در عده بوده و دخول بعد از انقضای عده باشد، آیا موجب حرمت ابد می شود؟^{۱۲۸}

باعث حرمت می شود (حضرت امام و آیت الله خویی، اراکی، نوری).

بنا بر احتیاط واجب حرام می شود (آیات عظام فاضل و گلپایگانی: و اگر ازدواج کرده است طلاق دهد).

باعث حرمت نمی شود (آیات عظام بهجت، مکارم، آیت الله سیستانی: به احتیاط مستحب ازدواج نکند).

اگر عقد در عده واقع شده باشد بخاطر جهل به حکم یا موضوع، اما شک کند دخول در عده بوده یا نه، آیا موجب حرمت ابدی می شود؟^{۱۲۹}

حرام ابدی نمی شود (حضرت امام و آیات عظام گلپایگانی، خویی، مکارم، فاضل و سیستانی).

اگر عقد در عده فاسد بوده است، آیا موجب حرمت ابدی می شود؟^{۱۳۰}

الف: اگر فساد عقد به جهت تمام نبودن ارکان باشد، حرام ابدی نمی شوند (حضرت امام و آیات عظام گلپایگانی، اراکی، خویی، فاضل و سیستانی، مکارم، نوری).

۱۲۷- العروة الوثقی مع التعليقات، ج ۲، القول فی التزویج فی العدة، م ۸

۱۲۸. روح الله خمینی، تحریر الوسیله، القول فی النکاح فی العدة، م ۵؛ خویی و گلپایگانی و مکارم و فاضل، حاشیه عروة الوثقی، فصل فی التزویج فی العده، م ۴؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۱۹۴. توضیح المسائل بهجت، م ۱۹۲۰

۱۲۹. روح الله خمینی، تحریر الوسیله، ج ۲، م ۷؛ گلپایگانی، هدایه العباد، م ۱۱۹۷؛ خویی و مکارم و فاضل، حاشیه عروة الوثقی، م ۶؛ منهاج الصالحین، ج ۳، م ۱۹۶.

۱۳۰. حاشیه عروة الوثقی، فصل فی التزویج فی العدة، م ۱؛ منهاج الصالحین، ج ۳، م ۲۲۵.

ب : اگر فساد عقد به دلیل تعبد شرعی باشد:

۱. حرام ابدی نمی‌شود؛ مثل خواهرزن (آیات عظام خویی و مکارم).
۲. احتیاط واجب حرام ابدی میشود (حضرت امام و آیات عظام فاضل و سیستانی و گلپایگانی و اراکی و نوری).

آیا وظی به شبهه در عده حکم عقد در عده را دارد؟^{۱۳۱}

حکم عقد در عده را ندارد یعنی موجب حرمت ابدی نمی شود (مراجع)

لواط

با لواط کردن، ازدواج با چه کسانی حرام می‌شود؟^{۱۳۲}

خواهر و مادر و دختر لواط‌دهنده بر لواط‌کننده با شروطی حرام می‌شوند و عکس آن حرام نیست؛ یعنی مادر و دختر و خواهر لواط‌کننده بر لواط‌دهنده حرام نیستند و فرقی بین مادر و خواهر و دختر رضاعی و نسبی نیست (مراجع عظام تقلید).

آیا در لواط فرق می‌کند از روی علم و عمد اختیار باشد یا از روی اشتباه؟^{۱۳۳}

فرق نمی‌کند. امام گلپایگانی
حرمت نمی‌آورد. خویی
بنابر احتیاط واجب حرمت نمی‌آورد. فاضل
در موارد علم و عمد و اختیار فرقی نیست اما دلیلی بر حرمت در صورت اشتباه نیست. مکارم

اگر مباشر در دخول، خود مفعول باشد حکم چیست؟

فرق نمی‌کند. (آیات عظام: خویی، گلپایگانی، فاضل، مکارم)
اگر از طرف فاعل کاری انجام نشده باشد به احتیاط واجب فرق نمی‌کند. (حضرت امام)

اگر موطوء میت باشد آیا مثل حی آثار حرمت مترتب است؟^{۱۳۴}

حرام نمی‌شود. (آیات عظام: امام، خویی، فاضل، مکارم)

^{۱۳۱} - حاشیة عروة الوثقی، فصل فی التزویج فی العدة، م ۱ هدیة العباد (للصافی)، ج ۲، ص: ۳۴۳۷ م ۳ وسیلة النجاة (مع حواشی الگلپایگانی)، ج ۳، ص: ۱۸۹ م ۳

^{۱۳۲} - عروة الوثقی، فصل فی التزویج فی العدة، م ۲۱ با حواشی؛ توضیح المسائل مراجع، م ۲۴۰۵.

^{۱۳۳} - عروة الوثقی، فصل فی التزویج فی العدة، م ۲۱.

^{۱۳۴} - عروة الوثقی، فصل فی التزویج فی العدة، م ۲۱.

به احتیاط واجب حرام نمی شود. (آیت الله گلپایگانی)

آیا در لواط کردن اگر بخشی از حشفه داخل شود، حکم کل آن را دارد؟^{۱۳۵}

اگر بخشی از حشفه هم داخل شود، حرام ابد می شوند (حضرت امام و آیات عظام ارکی، سیستانی، نوری، گلپایگانی). حکم به حرمت، مبنی بر احتیاط است (آیات عظام خویی و فاضل). حرام نمی شوند (آیت الله مکارم).

در صورتی که لواط کننده و لواط دهنده هر دو نابالغ باشند، حکم چیست؟^{۱۳۶}

ازدواج با خواهر و مادر و دختر لواط دهنده، بر لواط کننده حرام می شود (حضرت امام و آیات عظام بهجت، صافی، گلپایگانی و اراکی نوری). حرام نمی شود (آیات عظام مکارم، فاضل، خویی و تبریزی). بنا بر احتیاط واجب حرام می شود (آیات عظام وحید و سیستانی). بنا بر احتیاط مستحب ازدواج نکنند (آیت الله زنجانی).

در صورتی که لواط کننده و لواط دهنده هر دو بالغ باشند، حکم چیست؟^{۱۳۷}

ازدواج با خواهر و مادر و دختر لواط دهنده، بر لواط کننده حرام می شود (حضرت امام و آیات عظام بهجت، صافی، گلپایگانی، اراکی و مکارم نوری). حرام نمی شود (آیت الله خویی). اگر اوائل بلوغ ملوط باشد حرام می شود و اگر از اوائل سن بلوغ بگذرد، بنا بر احتیاط واجب حرام می شوند. (آیت الله زنجانی)

بنا بر احتیاط واجب حرام می شود (آیات عظام وحید و سیستانی و تبریزی).

بنا بر احتیاط واجب حرام نمی شود (آیت الله فاضل).

توضیح: عبارت الاحکام الواضحه و حاشیه عروه ایشان واژه اشکال و الحکم محل اشکال است که ظهور در احتیاط واجب دارد اما عبارت رساله فارسی ایشان احتیاط مستحب است.

در صورتی که لواط کننده بالغ و لواط دهنده نابالغ باشد، حکم آن را بیان کنید.^{۱۳۸}

۱۳۵. عروه الوثقی، فصل فی التزویج فی العده، م ۲۱. ۱۸۵. منهاج الصالحین (للسیستانی)، ج ۳، ص: ۱۸۵م ۶۳.

۱۳۶. توضیح المسائل مراجع، م ۲۴۰۵؛ خویی، منهاج الصالحین، م ۱۲۵۹؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۱۸۵؛ زنجانی، توضیح المسائل، م ۲۴۱۴.

۱۳۷. توضیح المسائل مراجع، م ۲۴۰۵؛ خویی، منهاج الصالحین، م ۱۲۵۹؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۱۸۵؛ فاضل، الاحکام الواضحه، م ۱۶۷۲.

و توضیح المسائل ۱۸۸۸؛ المسائل الشرعیة (لشعبیری)، ص: ۲۴۱۴م ۵۴۹.

ازدواج با خواهر و مادر و دختر لواط‌دهنده حرام می‌شود (حضرت امام و آیات عظام اراکی، مکارم، گلپایگانی، صافی، بهجت، زنجانی، سیستانی و فاضل و وحید).

بنا بر احتیاط واجب حرام می‌شود (آیات عظام خویی و تبریزی).

در صورتی که لواط‌کننده نابالغ و لواط‌دهنده بالغ باشد، حکم آن را بیان کنید.

ازدواج با خواهر و مادر و دختر لواط‌دهنده، بر لواط‌کننده حرام می‌شود (حضرت امام و آیات عظام بهجت، گلپایگانی، اراکی و صافی).

ازدواج حرام نمی‌شود (آیات عظام مکارم و خویی و فاضل تبریزی و زنجانی).

بنا بر احتیاط واجب حرام می‌شود (آیات عظام سیستانی و وحید).

آیا مادر بزرگ و نوۀ دختر لواط‌دهنده، حکم مادر و دختر را دارد؟^{۱۳۹}

فرقی نمی‌کند (حضرت امام و آیات عظام تبریزی، خویی، سیستانی، گلپایگانی و صافی، زنجانی).

بنا بر احتیاط واجب حکم خود آن‌ها را دارد (آیت‌الله وحید اراکی).

آیا ازدواج با دختر خواهر یا دختر برادر لواط‌دهنده بر لواط‌کننده حرام است؟^{۱۴۰}

ازدواج با دختر خواهر یا دختر برادر لواط‌دهنده حرام نیست (آیات عظام سیستانی و خویی و وحید و تبریزی).

بقیۀ مراجع تنها همان مطالب قبل را آورده‌اند.

آیا ازدواج پسر لواط‌کننده با دختر یا خواهر یا مادر لواط‌دهنده صحیح است؟^{۱۴۱}

ازدواج صحیح است؛ اگرچه احتیاط مستحب است که با دختر لواط‌دهنده ازدواج نکند (مراجع محشی عروۀ الوثقی).

احتیاط مستحب وجهی ندارد. (آیت الله خویی)

آیا اگر موطوء خنثی باشد موجب حرمت ابدی می‌شود یا نه؟^{۱۴۲}

حرام می‌شود یا از باب لواط یا از باب زنا (امام، گلپایگانی،^{۱۴۳}

حرام نمی‌شود. (آیات عظام: خویی، مکارم

توضیح: چون در باب زنا ایشان قائل به حرمت نیستند و در اینجا نیز شک در موضوع است.

۱۳۸. توضیح المسائل مراجع، م ۲۴۰۵؛ خویی و وحید، منهاج الصالحین، م ۱۲۵۹. توضیح المسائل مراجع، م ۲۴۰۵.

۱۳۹. توضیح المسائل مراجع، م ۲۴۰۵؛ خویی و وحید، منهاج الصالحین، م ۱۲۵۹. المسائل الشرعیة (للشیرازی)، ص: ۲۴۱۴ م ۵۴۹.

۱۴۰. سیستانی، منهاج الصالحین، م ۱۸۸؛ خویی و وحید و تبریزی، منهاج الصالحین، م ۱۲۵۹.

۱۴۱. عروۀ الوثقی، فصل فی التزویج فی العدة، م ۲۱.

۱۴۲. عروۀ الوثقی، فصل فی التزویج فی العدة، م ۲۱.

۱۴۳. لازم به ذکر است که آیت الله گلپایگانی در لواط فتوا به حرمت دارند و در زنا احتیاط واجب.

اگر با دختری از دبر جماع کنند، آیا ازدواج با خواهر و مادر او هم برای جماع کننده حرام

است؟^{۱۴۴}

این عمل زناست و لواط نیست (مراجع عظام تقلید).

اگر شک کند که دخول شده است، آیا موجب حرمت ابدی می شود؟^{۱۴۵}

موجب حرمت نمی شود (مراجع عظام تقلید).

اگر گمان کند که دخول شده است، آیا موجب حرمت ابدی می شود؟^{۱۴۶}

موجب حرمت نمی شود (مراجع عظام تقلید، آیت الله فاضل متعرض این مسئله نشده است).

آیا در حرمت ازدواج با لواط کننده، مادر و دختر و خواهر رضاعی، حکم مادر و دختر و

خواهر نسبی را دارند؟^{۱۴۷}

فرقی نمی کند و در حکم نسب است (حضرت امام و آیات عظام خویی و سیستانی و وحید اراکی نوری فاضل).

بنا بر احتیاط واجب ازدواج نکند (آیات عظام گلپایگانی و صافی و تبریزی مکارم).

اگر لواط بعد از ازدواج باشد، آیا حکم مسئله قبل از ازدواج را دارد؟^{۱۴۸}

۱. حرام نمی شود. مطلقا احتیاط مستحب اجتناب است (حضرت امام و آیات عظام خویی، وحید، بهجت و تبریزی

اراکي نوری مکارم).

۲. اگر بعد از دخول به زن باشد، حرام نمی شوند و اگر قبل از دخول باشد، بنا بر احتیاط واجب حرام می شوند (آیات

عظام گلپایگانی و صافی و فاضل).

۳. بنا بر احتیاط مطلقا واجب حرام می شوند (آیت الله سیستانی).

۴- اگر لواط به برادر بوده موجب حرمت می شود و اگر به غیر بوده موجب حرمت نمی شود. (زنجانی

اگر بعد از ازدواج با برادر زن خود لواط نماید و بعد طلاق دهد آیا میتواند دوباره با همسر

سابق خود ازدواج نماید؟^{۱۴۹}

۱۴۴. گلپایگانی، مجمع المسائل، ج ۲، ص ۲۱۰، س ۵۹۵؛ عروة الوثقی، ج ۵، ص ۵۳۵.

۱۴۵. توضیح المسائل مراجع، م ۲۴۰۵.

۱۴۶. توضیح المسائل مراجع، م ۲۴۰۵.

۱۴۷. توضیح المسائل مراجع، م ۲۴۸۱. عروة الوثقی، فصل فی التزوید فی العدة، م ۲۱ وحید، توضیح المسائل، م ۲۵۴۵

۱۴۸. گلپایگانی، صافی، هدایة العباد، م ۱۱۸۹؛ سیستانی، م ۱۸۶؛ فاضل، الاحکام الواضحة، م ۱۶۷۳؛ روح الله خمینی، تحریر الوسیلة، القول فی المصاهرة و ما یلحق بها، م ۲۵؛ خویی و وحید، منهاج الصالحین، م ۱۲۵۹؛ بهجت، رساله عربی، م ۱۸۶۴؛ تبریزی، منهاج الصالحین،

م ۱۲۵۹. عروة الوثقی فصل فی التزوید فی العدة، م ۲۱ المسائل الشرعیة (للشیرازی)، ص: ۲۴۱۴م ۵۴۹

۱۴۹ - استفتاءات (امام خمینی)، ج ۳، ص: ۳۰۱س ۲۱ تبریزی، خویی، فاضل توضیح المسائل (محشی - امام خمینی)، ج ۲، ص: ۴۷۳س ۲۴۰۶

حرام ابد می شوند. (آیت الله زنجانی)

به احتیاط واجب حرام می شوند آیات عظام خویی و وحید، تبریزی، فاضل، مکارم)

حرام نمی شوند. (حضرت امام)

اگر بعد از ازدواج با برادر زن خود لواط نماید و بعد طلاق دهد آیا میتواند دوباره به همسر سابق خود رجوع نماید؟^{۱۵۰}

جایز است. حضرت امام

اگر لواط با برادر زن بعد از طلاق یعنی در عده انجام شود آیامی تواند رجوع کند؟^{۱۵۱}

جایز است. حضرت امام

اگر بعد از گذشتن عده با برادر آن زن لواط کند آیا می تواند عقد مجدد کند یا خیر؟^{۱۵۲}

در صورتی که لواط بعد از عده بوده حرمت ابدیه ثابت می شود. (حضرت امام)

اگر کسی در اثر جهل به حکم شرعی با خواهر کسی که با او لواط نموده ازدواج نماید، و بعد از گذشت چندین سال با چند فرزند اکنون متوجه حرمت ازدواج شده باشد، با در نظر گرفتن حیثیت فرد، اکنون تکلیف شرعی چیست؟^{۱۵۳}

اگر دخول محقق شده عقد باطل است، و اولاد حکم حلال را دارد. حضرت امام آیت الله تبریزی در فرض مسأله اگر در لواط دخول واقع شده، زوجه بر شوهر خود حرام مؤبد است و باید از یکدیگر جدا شوند و مرد هم باید تمام مهریه‌ی زوجه را که مهر المثل است بپردازد و زن نفقه ندارد و نسبت اولاد هم به پدر و مادر محفوظ است و اولاد شرعی آنها می باشند. آیت الله بهجت

زنی با مردی ازدواج می کند، حال آن که مرد پیشتر با برادرش لواط کرده بود، و هر دو بالغ بودند؛ اینک زن سه فرزند دارد، مرد نیز از مسأله آگاه نبوده و اکنون به آن آگاه شده است، آیا زن بر مرد حلال و بچه هایش حلال زاده اند؟^{۱۵۴}

در فرض مذکور - که فاعل بالغ بوده - چنانچه دخول محقق شده باشد، خواهر مفعول بر فاعل حرام شده و نکاح بین

توضیح المسائل (وحید)، ص: ۴۹۹م ۲۴۷۰ عروه مساله ۲۱ التزویج فی العده المسائل الشرعیة (للشیرازی)، ص: ۴۹م ۲۴۱۵

۱۵۰ - استفتاءات (امام خمینی)، ج ۳، ص: ۳۰۱س ۲۲

۱۵۱ - استفتاءات (امام خمینی)، ج ۳، ص: ۳۰۱س ۲۳

۱۵۲ - استفتاءات (امام خمینی)، ج ۳، ص: ۳۰۱س ۲۳

۱۵۳ - استفتاءات (امام خمینی)، ج ۳، ص: ۳۰۲س ۲۵ استفتاءات (بهجت)، ج ۴، ص: ۱۶س ۴۵۹۸ استفتاءات جدید (تبریزی)، ج ۱، ص: ۳۳۶س ۱۴۹۲

۱۵۴ - استفتاءات جدید (تبریزی)، ج ۱، ص: ۳۳۶س ۱۴۹۲

آن دو باطل است، و باید از هم جدا شوند؛ و بنا بر احتیاط طلاق هم بدهد؛ و چنانچه نکاح از روی شبهه و جهل به مسأله واقع شده، فرزندان به هر دو ملحق هستند و از هر دو ارث می‌برند، و الله العالم. تبریزی

آیا خواهر لواط دهنده باید ابوینی باشد یا فرق نمی‌کند؛ اُمّی، امّی، ابوینی؟^{۱۵۵}

فرق نمی‌کند. امام

اگر لواط کننده با خواهر لواط شونده ازدواج نماید و زوجه از وقوع لواط بی‌خبر و مرد جاهل به مسأله باشد تکلیفشان چیست، آیا واجب است کسی دیگر که از وقوع لواط خبر دارد به زوجه اطلاع دهد و آیا واجب است کسی که مسأله حرمت ازدواج لاطی با خواهر ملوط را می‌داند مرد را به مسأله آگاه نماید یا خیر؟^{۱۵۶}

در فرض سؤال که زن جاهل به موضوع و شوهر جاهل به حکم است و در حال جهل مرتکب معصیت نیستند اولاد آنها در حکم حلال زاده است و اخبار از وقوع لواط، به زوجه واجب نیست و اگر کسی بگوید و نتواند در نزد حاکم شرع اقامه شهود کند حدّ قذف بر او جاری می‌شود. بلی گفتن حکم شرعی به زوج یعنی حرمت ازدواج لواط کننده با خواهر ملوط بنحو کلی مانع ندارد بلکه در موارد ابتلاء لازم است. گلپایگانی

زیدی با عمرو عمل لواط انجام داده ولی نمی‌داند که مادر و خواهر و دختر مفعول بر فاعل حرام است بعقد دائم یا بانقطاع، آیا لازم است از باب ارشاد و نهی از منکر آگاهش کنند یا چون نمی‌داند باو چیزی نگویند اگر چه بعد از اطلاع منجر بافتراق و جدائی گردد؟^{۱۵۷}

در مورد سؤال لازم است زید را آگاه کنند که ازدواج نکند. . گلپایگانی

گر خنثای مشکل با خنثی کار خلافی کرد، این سحّ است یا لواط؟^{۱۵۸}

سحّ است نه لواط، . تبریزی

اگر کسی از روی جهل و نادانی با کسی لواط کرده باشد و سپس توبه کند آیا می‌تواند

۱۵۵ - استفتاءات (امام خمینی)، ج ۳، ص: ۳۰۲س ۲۷

۱۵۶ - مجمع المسائل (للگلپایگانی)، ج ۳، ص: ۱۹۵م ۲۱

۱۵۶ - مجمع المسائل (للگلپایگانی)، ج ۴، ص: ۴۰۴ س ۱۰۸۲

۱۵۸ - استفتاءات جدید (تبریزی)، ج ۱، ص: ۳۴۹س ۱۵۵۰

عقد در حال احرام

حکم ازدواج دائم یا موقت در حال احرام چیست؟^{۱۶۰}

برای محرم اعم از زن و مرد ازدواج جایز نیست اعم از اینکه طرف مقابل محل باشد یا او نیز محرم باشد؛ اعم از اینکه خودش بخواند یا وکیل و اعم از اینکه وکیل محرم باشد یا خیر؛ و اعم از اینکه وکالت قبل از احرام باشد یا بعد از احرام احرام عمره باشد یا حج واجب باشد یا مستحب

حکم وضعی ازدواج دائم یا موقت را با علم به حرمت در حال احرام برای مرد بیان کنید.^{۱۶۱}

عقد باطل می‌شود و آن دو حرام ابد می‌شوند؛ نزدیکی شده باشد یا نه و فرق نمی‌کند زن محرم یا محل باشد و عقد را خود یا وکیل بخواند و وکالت قبل از احرام یا بعد از احرام باشد (مراجع عظام تقلید). در صورتی که عقد را وکیل خوانده باشد، احتیاط واجب موجب حرمت ابدی نمی‌شود (آیت‌الله مکارم).

حکم ازدواج زن در حال احرام با مرد محل را بیان کنید.^{۱۶۲}

عقد باطل است و اگر زن می‌دانسته است که ازدواج در حال احرام حرام است، دیگر نمی‌تواند با او ازدواج کند. (حضرت امام، آیات عظام گلپایگانی، صافی، خویی، تبریزی)

عقد باطل است و بنابر احتیاط واجب به هم حرام می‌شوند. (آیات عظام مکارم، سیستانی، اراکی و فاضل)
عقد باطل است و در صورت علم زن، بنا بر احتیاط واجب حرام ابدی می‌شوند (آیات عظام سیستانی و بهجت و وحید).

اگر در حالی که زن به حکم جاهل بوده است، ازدواج کند و دخول شود، حکم چیست؟^{۱۶۳}

عقد باطل است؛ ولی حرام ابد نمی‌شوند. باین حال بنا بر احتیاط مستحب ازدواج نکنند (مشهور علما).
در صورت دخول، حرام ابد می‌شوند (آیات عظام نوری اراکی فاضل).

۱۵۹ - استفتاءات (بهجت)، ج ۴، ص: ۱۶ س ۴۵۹۵.

۱۶۰ - عروة الوثقی، فصل من المحرمات الابدیه، التزویج حال الاحرام المسائل الشرعیة (للشیرازی)، ص: ۵۵۰ م ۳۴۱۷.

۱۶۱ - مناسک حج (محشی)، ص: ۲۰۴ م ۳۶۴؛ توضیح المسائل مراجع، م ۲۴۰۷؛ مکارم، حاشیه عروة الوثقی، فصل فی المحرمات الابدیه.

۱۶۲ - تحریر الوسیله، القول فی الکفر، م ۱۴ (تحریر الوسیله، ج ۲، ص: ۲۸۷)؛ هدایة العباد (للکلبایگانی)، ج ۲، ص: ۳۴۹ م ۱۲۱۵؛ توضیح المسائل مراجع، م ۲۴۵۸ و ۲۴۰۸. مناسک محشی، م ۳۶۶؛ هدایة العباد (لصافی)، ج ۲، ص: ۴۴۳ م ۱۴؛ منهج الصالحین (للسیستانی)، ج ۳، ص: ۷۲، م ۲۲۴؛ الفاضل، الاحکام الواضحه، ج ۲، ص ۸۷، م ۲۴۲۲؛

۱۶۳. مناسک، م ۳۶۴. مناسک حج (امام خمینی)، ص: ۳۹۶؛ الفاضل، الاحکام الواضحه، ج ۲، ص ۸۷، م ۲۴۲۲.

اگر شخصی دیگری را فضولا قبل از احرام عقد نموده و اجازه در زمان احرام او داده شود،

حکم چیست؟^{۱۶۴}

اگر اجازه ناقله باشد حکم حال احرام را دارد . صاحب عروه و محشین آن
اگر اجازه کاشفه حکمی باشد:

الف) به احتیاط واجب جایز نیست. حضرت امام

ب) بنابر فتوا جایز نیست. خویی گلپایگانی فاضل مکارم

اگر اجازه کاشفه حقیقی باشد به احتیاط استجبایی صاحب عروه و محشین آن

اگر شخصی دیگری را در حال احرام فضولی عقد نماید حکم اجازه نمودن عقد فضولی

چیست؟^{۱۶۵}

در حال احرام جایز نیست . صاحب عروه و محشین آن

اگر شخص محل دیگری را در حال احرام فضولی عقد نماید حکم اجازه نمودن عقد

فضولی بعد از احرام چیست؟^{۱۶۶}

جایز نیست حتی بنابر قول به نقل اجازه. (آیات عظام گلپایگانی،

احتیاط واجب جایز نیست حتی بنابر قول به نقل اجازه. (حضرت امام و آیت الله فاضل)

احتیاط مستحب جایز نیست. (آیات عظام خویی، مکارم)

حکم ازدواج دائم یا موقت را با جهل به حرمت در حال احرام را بیان کنید.^{۱۶۷}

اگر با جهل به حکم عقد کند، عقد باطل است، ولی حرام دائمی نمی‌شود، هرچند احتیاط آن است که با آن زن
ازدواج نکند؛ خصوصاً اگر با او نزدیکی هم کرده باشد. (مراجع)

۱۶۴ - عروه الوثقی، فصل من المحرمات الابدیه، التزویج حال الاحرام

۱۶۵ - عروه الوثقی، فصل فی المحرمات الابدیه، التزویج حال الاحرام، م. ۸.

۱۶۶ - عروه الوثقی، فصل فی المحرمات الابدیه، التزویج حال الاحرام، م. ۸.

۱۶۷ - مناسک حج (محشی)، ص: ۳۶۴م ۲۰۴؛ عروه الوثقی، فصل فی المحرمات الابدیه، التزویج حال الاحرام.

و اگر دخول شده است حرام دایمی می شوند. (آیات عظام اراکی نوری)

اگر مُحَرَّم غافل شود که محرم است یا فراموش کند و ازدواج کند، حکم چیست؟^{۱۶۸}

عقد باطل است؛ اما در اینکه حرام ابد شود، اشکال است و احتیاط نیز همین است.^{۱۶۹} (حضرت امام، و آیات عظام گلپایگانی و فاضل و اراکی و نوری)
ترک احتیاط مانع ندارد (آیات عظام مکارم، خویی)

اگر در حال احرام با زن خود آمیزش کند، موجب حرمت ابدی می شود؟^{۱۷۰}

موجب حرمت ابدی نمی شود چه در عقد دائم و چه در عقد موقت اعم از اینکه بدانند حرام است یا نه و اعم از اینکه عمدی باشد یا نباشد. (حضرت امام و آیات عظام گلپایگانی، فاضل، اراکی و خویی).

اگر زنی را در حال احرام عقد کند و بعد متوجه شود که عقد به جهتی غیر از احرام باطل بوده است، حکم آن چیست؟^{۱۷۱}

اگر بطلان عقد برای خلل در ارکان باشد به صورتی که صدق عقد نکند:
موجب حرمت نمی شود. (حضرت امام و آیات عظام خویی، مکارم، فاضل، گلپایگانی، سیستانی)

و اگر بطلان از جهت خلل در ارکان نباشد:
در ظاهر، حرام می شود (آیات عظام گلپایگانی و اراکی).
به احتیاط واجب موجب حرمت می شود (حضرت امام و آیات عظام فاضل، نوری و سیستانی).
حرام نمی شود (آیات عظام خویی و مکارم).

۱۶۸. عروة الوثقی، فصل فی المحرمات الابدیة التزویج حال الاحرام، م ۱.

۱۶۹. حکم احتیاط واجب است.

۱۷۰. عروة الوثقی، فصل فی المحرمات الابدیة التزویج حال الاحرام، م ۲.

۱۷۱. عروة الوثقی، فصل فی المحرمات الابدیة التزویج حال الاحرام، م ۳؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۲۲۵.

اگر شک کند ازدواج در حال احرام بوده است یا نه، حکم ازدواج چیست؟^{۱۷۲}

اگر حالت سابقه او معلوم نباشد، بنا را بر عدم احرام بگذارد؛ یعنی ازدواج صحیح است (حضرت امام و آیات عظام اراکی، مکارم، گلپایگانی، خویی و فاضل).

اگر بین زوجین در وقوع عقد در احرام یا قبل یا بعد آن اختلاف شود تکلیف چیست؟^{۱۷۳}

بنابر جواب قبل، قول کسی که مدعی صحت است مقدم است اعم از این که تاریخ هر دو مجهول باشد یا تاریخ یکی معلوم باشد. (حضرت امام و آیات عظام خویی، مکارم، فاضل، گلپایگانی)

اگر کسی که محرم بوده شک کند از احرام خارج شده یا نه آیا میتواند ازدواج کند یا نه؟^{۱۷۴}

ازدواج باطل است و حرام ابد می شوند به مقتضای استصحاب احرام؛ (آیات عظام خویی، مکارم، فاضل، گلپایگانی) حکم به حرمت ابدی یک حکم ظاهری است تا زمانی که کشف خلاف نشده باشد. (حضرت امام)

حکم ازدواج با کسی که طواف نساء را انجام نداده است، چیست؟^{۱۷۵}

محرم با حلق یا تقصیر از احرام خارج می شود و محرمات بر او حلال می شود مگر بوی خوش و زن و سر تراشیدن در عمره تمتع (مشهور).

نکته: نظر حضرت امام و آیت الله مکارم بر خلاف مشهور است که در مسأله ذیل خواهد آمد.

تا وقتی که طواف نساء را انجام نداده اند استمتاع جنسی آنان حلال نمی شود ولی اگر ازدواج کند چنانچه با حلق یا تقصیر از احرام خارج شده باشد ازدواجش صحیح است هر چند طواف نساء را انجام نداده باشد آیت الله سیستانی

شخصی بعد از حج، ازدواج کرد و دارای اولاد شد، بعداً متوجه می شود که در حج طواف نساء را نیاورده است، حال که متوجه شده است حکم زن و فرزند او چگونه است، و نسبت به

۱۷۲. عروة الوثقی، فصل فی المحرمات الابدیة التزویج حال الاحرام، م ۴.

۱۷۳ - عروة الوثقی، فصل فی المحرمات الابدیة التزویج حال الاحرام، م ۴

۱۷۴ - عروة الوثقی، فصل فی المحرمات الابدیة التزویج حال الاحرام، م ۴

۱۷۵. توضیح المسائل مراجع، م ۲۴۰۹؛ سیستانی، المسائل المنتخبة، م ۹۹۵. مناسک حج (امام خمینی) ص ۲۷۸ مسأله ۲۲. سیستانی، توضیح

المسائل، م ۲۳۶۸ والمسائل المنتخبة م ۱۰۱۰ مناسک حج (امام خمینی)، ص: ۸۲۸۹

طواف باید چه کند؟^{۱۷۶}

با فرض جهل، فرزند او حکم حلال زاده را دارد؛ ولی عقد ازدواج باطل است و باید طواف نساء را انجام دهد، و اگر بخواهد بعد از آن تجدید عقد نماید. (حضرت امام)

بنابر احتیاط واجب عقد او باطل است. آیت الله مکارم

عقد او صحیح است؛ زیرا آنچه بر حاجی پس از حلق حرام است، استمتاع است نه عقد و اما اولاد به هر حال ملحق به او هستند. آیات عظام خویی، تبریزی، سیستانی، بهجت

آیا در حرمت عقد در حال احرام، میان احرام حج واجب یا عمره یا حج مستحبی و بین عقد متعه یا دائم فرقی است؟

خیر، فرقی در این جهات ندارد (حضرت امام و آیات عظام اراکی، مکارم، گلپایگانی، خویی و فاضل).^{۱۷۷}

حکم خواستگاری در حال احرام را بیان کنید^{۱۷۸}

خواستگاری در حال احرام، بنابر اقوی جایز است و احتیاط در ترک است. (حضرت امام و آیات عظام، سیستانی، بهجت)

بنابر احتیاط واجب محرم نباید خواستگاری نماید. (آیات عظام اراکی، تبریزی، خویی، صافی، فاضل، گلپایگانی، مکارم، نوری)

آیا محرم در حال احرام می تواند شخص دیگری را (محرم باشد یا محل) وکیل کند

که پس از احرام او را تزویج کند؟^{۱۷۹}

اشکال ندارد. (آیات عظام: امام، خویی، گلپایگانی، فاضل، مکارم)

اگر با علم به حرمت عقد در حال احرام و علم به موضوع ازدواج نماید بعد معلوم شود

احرامش فاسد بوده حکمش چیست؟^{۱۸۰}

پاسخ: عقد صحیح است و موجب حرمت ابد نمی شود. (آیات عظام: امام، خویی، گلپایگانی،

فاضل، مکارم)

— ۱۷۶

۱۷۷. عروة الوثقی، فصل فی المحرمات الابدیة التزویج حال الاحرام. مناسک حج (محشی)، ص: ۲۰۴ محرمات احرام

۱۷۸. مناسک حج (المحشی)، ص: ۲۰۴ م ۳۶۲.

۱۷۹. عروة الوثقی، فصل فی المحرمات الابدیه، م ۷

۱۸۰. عروة الوثقی ج ۲، فصل فی المحرمات الابدیه، التزویج حال الاحرام، م ۵

آیا در حال احرام می شود به مطلقه رجعیه رجوع کرد؟^{۱۸۱}

رجوع کردن به زنی که طلاق رجعی داده است مانع ندارد. (حضرت امام، و آیات عظام خویی، گلپایگانی، فاضل، مکارم، اراکی، بهجت، صافی، نوری، تبریزی، سیستانی)

ازدواج خنثی

آیا ازدواج با خنثی اعم از مشکل یا غیر مشکل جایز است یا نه؟^{۱۸۲}

تزویج با خنثای مشکل جایز نیست؛ و خنثایی که مرد بودن یا زن بودنش معلوم است، حکم سایر مردم را دارد (آیات عظام گلپایگانی و تبریزی و بهجت و مکارم).^{۱۸۳}

اگر کسی قبلاً خنثی بوده و در اثر جراحی زن یا مرد بودن او معلوم شده است حکم ازدواج او چه می شود؟^{۱۸۴}

مانع ندارد گلپایگانی، فاضل

. آیا ازدواج دو خنثی با یکدیگر جایز است؟

ج. صحیح نیست. استفتاءات (بهجت)، ج ۴، ص: ۱۸ م ۴۶۰۴

اگر دو نفر خنثی با یکدیگر ازدواج نمایند و بعد از مدتی معلوم شود که هر دو مذکر یا مؤنث هستند، تکلیف چیست؟^{۱۸۵}

ج. باید از یکدیگر جدا شوند. بهجت

^{۱۸۱} - مناسک حج (المحشی)، م ۳۶۳؛ عروة الوثقی ج ۲، فصل فی المحرمات الابدیة، التزویج حال الاحرام، م ۶.

^{۱۸۲} - استفتاءات جدید (تبریزی)، ج ۱، ص: ۳۳۱ (۱۴۷۰) استفتاءات جدید (مکارم)، ج ۱، ص: ۲۴۱ س ۸۴۹

^{۱۸۳} . گلپایگانی، مجمع المسائل، ج ۴، ص ۲۹۲؛ بهجت، استفتاءات، ج ۴، ص ۱۲۲، س ۵۰۰۸؛ مکارم، استفتاءات جدید، ج ۱، ص ۲۴۱، س ۸۴۹؛ تبریزی، استفتاءات جدید، ج ۱، ص ۳۳۱، س ۱۴۷۰.

^{۱۸۴} - مجمع المسائل (للگلپایگانی)، ج ۴، ص: ۲۹۰ س ۸۰۶ جامع المسائل (فارسی - فاضل)، ج ۲، ص: ۳۷۶ س ۵

^{۱۸۵} - استفتاءات (بهجت)، ج ۴، ص: ۱۹ س ۴۶۰۵.

چنانچه پس از عقد و نزدیکی مشخص گردد که یکی از طرفین ختنای مشکل است، عقد چه حکمی دارد؟ آیا بهتر است طلاق داده شود، یا این که از اول باطل بوده، یا طرف، حق فسخ دارد؟

اگر یکی از آن دو، یا هر دو ختنای مشکل باشند، نکاح باطل است. مکارم^{۱۸۶}

مردی با ختنای مشکل ازدواج کرده و از دُبر با او وطی کرده است، پس از آن متوجه شده است. آیا این ازدواج صحیح است؟^{۱۸۷}

این ازدواج باطل است و اگر با جهل وطی کرده، به وجهی وطی به شبهه است و اگر با علم وطی کرده، نه محکوم به زنا است و نه لواط؛ اگر چه کار حرام است و استحقاق مهر هم ندارد. بهجت

ازدواج و تغییر جنسیت

با سلام شخصی قبل از ازدواج تغییر جنسیت داده و مؤنث گردیده آیا برای ازدواج باید اعلام کند قبلاً دو جنسیتی بوده یا نه؟ و اگر نگوید و بعد شوهر متوجه شود آیا حق طلاق دارد یا نه؟ در صورتی که در مسئله فوق کاملاً برعکس باشد (تبدیل مؤنث به مذکر) حکم چگونه است؟

به هر حال اگر واقعاً تبدیل به مرد و یا زن شده باشد حکم آن را دارد و چنانچه مورد سوال در عقد واقع نشود بیان آن لازم نیست و اگر یاد شده فی نفسه مجوز برای فسخ نمی گردد و در هر صورت اختیار طلاق با مرد است. (مقام معظم رهبری)^{۱۸۸}

ازدواج با زن عمو و زن دایی چه حکمی دارد؟

فی نفسه اشکالی ندارد. (مقام معظم رهبری).^{۱۸۹}

آیا در وطی معتبر در ازدواج محلل وطی و دخول حلال شرط است یا اگر دخول حرام واقع شده باشد (مانند وطی در ایام حیض یا وطی در حال احرام) آن هم در تحقق حلیت کافی است؟

در وطی معتبر در محلل بین حرام و حلال فرقی نیست. (مقام معظم رهبری)^{۱۹۰}

^{۱۸۶} - احکام بانوان (مکارم)، ص: ۱۵۶ سؤال ۵۴۲

^{۱۸۷} - استفتاءات (بهجت)، ج ۴، ص: ۱۲۲ س ۵۰۰۸

^{۱۸۸} - سیستم مدیریت سایت مقام معظم رهبری، استفتاء استانها.

^{۱۸۹} - سیستم مدیریت سایت مقام معظم رهبری، استفتاء استانها.

^{۱۹۰} - سیستم مدیریت سایت مقام معظم رهبری، استفتاء استانها.

ازدواج با غیر مسلمان

آیا مسلمان می تواند با بهایی ازدواج کند؟^{۱۹۱}

ازدواج با فرقه ضالّه بهائی باطل است (حضرت امام و مقام معظم رهبری و آیات عظام تبریزی، فاضل، بهجت، صافی و گلپایگانی).

حکم ازدواج زن مسلمان با مرد غیر مسلمان را بیان کنید.^{۱۹۲}

ازدواج زن مسلمان با مرد کافر جایز نیست؛ ازدواج دائم باشد یا موقت؛ کافر حربی باشد یا کتابی یا مرتد فطری یا ملی (مراجع عظام تقلید).

آیا ازدواج مرد مسلمان با زن کافر غیر کتابی و مرتد جایز است؟^{۱۹۳}

ازدواج با زن غیر کتابی و مرتد اعم از ملی و فطری جایز نیست؛ چه دائم باشد و چه موقت (مراجع عظام تقلید).

آیا از زن های کافر غیر کتابی می توان به قصد تملک، استفاده جنسی کرد؟^{۱۹۴}

بدون قهر و استیلا، تملک جایز نیست (آیات عظام خویی و تبریزی).

حکم ازدواج دائم با زن های اهل کتاب را بنویسید.^{۱۹۵}

بنا بر احتیاط واجب ازدواج نکند (حضرت امام و آیات عظام سیستانی و فاضل).

بنا بر احتیاط مستحب ازدواج نکند (آیات عظام خویی، وحید، بهجت و زنجانی، نوری، گلپایگانی و صافی: در صورت داشتن تمکن ازدواج با زن مسلمان، کراهت دارد).

مردم مسلمان می تواند با زنان اهل کتاب مانند یهود و نصاری ازدواج کند (آیت الله مکارم)

ازدواج با اهل کتاب مانعی ندارد؛ اما اگر مرد مسلمان زوجه مسلمان دارد، ازدواج با اهل کتاب باید با رضایت زن مسلمان باشد. اگر بخواهد ازدواج کند و زن حامله شود و خوف یهودی و نصرانی شدن بچه است، سزاوار است که ازدواج

۱۹۱. فاضل، جامع المسائل، ج ۱، ص ۱۷۴۳؛ گلپایگانی و صافی و روح الله خمینی، توضیح المسائل، ج ۲، ص ۸۷۲؛ روح الله خمینی، استفتائات، ج ۳، ص ۱۲۸، ج ۱۳۳؛ تبریزی، استفتائات جدید، ج ۲، ص ۳۴۸؛ بهجت، استفتائات، ج ۴، ص ۸۷، س ۴۸۷۶. سیستم مدیریت سایت مقام معظم رهبری، استفتاء استانها.

۱۹۲. روح الله خمینی، تحریر الوسیله، ج ۲، کتاب النکاح للقول فی الکفر؛ خویی، منهاج الصالحین، ج ۲، ص ۱۲۸۸؛ هدایه العباد، ج ۲، ص ۱۲۰۴؛ سیستانی، منهاج الصالحین، ص ۲۰۵؛ توضیح المسائل مراجع، م ۲۳۹۷.

۱۹۳. روح الله خمینی، تحریر الوسیله، ج ۲، القول فی الکفر؛ خویی و وحید، منهاج الصالحین، ج ۲، الرابع من اسباب تحریم؛ گلپایگانی، هدایه العباد، م ۱۲۰۴؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۲۰۵؛ توضیح المسائل مراجع، م ۲۳۹۷.

۱۹۴. صراط النجاه، ج ۲، ص ۱۰۸۸.

۱۹۵. روح الله خمینی، تحریر الوسیله، ج ۲، القول فی الکفر؛ گلپایگانی، هدایه العباد، م ۱۲۰۴؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۲۰۵؛ فاضل، الاحکام الواضحه، الثالث من اسباب التحريم الکفر؛ خویی و وحید، منهاج الصالحین، الرابع من اسباب التحريم؛ صافی، توضیح المسائل، م ۲۴۰۶؛ تبریزی، استفتائات جدید، ج ۱، ص ۱۵۳۵؛ بهجت، جامع المسائل، ج ۳، ص ۵۷۷؛ زنجانی، توضیح المسائل مراجع، ذیل م ۲۳۹۷. مکارم، توضیح المسائل، م ۲۰۴۸.

را ترک کند (آیت‌الله تبریزی).

ازدواج موقت با زنان اهل کتاب چه حکمی دارد؟^{۱۹۶}

ازدواج موقت مانعی ندارد (حضرت امام و مقام معظم رهبری و آیات عظام صافی، خویی، وحید، بهجت، فاضل و مکارم، آیت‌الله گلپایگانی: در صورتی که بتواند با زن مسلمان ازدواج کند، احتیاط واجب است که با اهل کتاب ازدواج نکند؛ وگرنه کراهت دارد).

کسی که زن مسلمان دارد، نباید زن یهودی و نصرانی را صیغه کند؛ مگر مدت آن آن قدر کم باشد که عرف به او نگوید زن گرفته است (آیت‌الله فاضل).

کسی که زن مسلمان دارد ازدواج با اهل کتاب باید با رضایت همسر مسلمان باشد. اگر بخواهد ازدواج دائمی یا موقتی کند و زن حامله شود و خوف یهودی و نصرانی کردن بچه است سزاوار است که ازدواج را ترک کند یا از حمل جلوگیری کند. (آیت‌الله تبریزی)

در صورتی که زن مسلمان دارد، متعه زن کتابی بدون اجازه همسر مسلمان جایز نیست و اگر اجازه هم بدهد، بنا بر احتیاط واجب ازدواج نکند (آیت‌الله سیستانی).

حکم ازدواج با زن مجوس را بیان کنید.

حرام است (حضرت امام و آیت‌الله وحید).

بنا بر احتیاط واجب اشکال دارد (آیات عظام خویی و سیستانی و تبریزی، آیت‌الله بهجت: محل تأمل است؛ پس باید احتیاط کرد).

زن مجوس در حکم اهل کتاب است (آیت‌الله مکارم).

به صورت دائم جایز نیست به صورت موقت مکروه و مخالف احتیاط استحبابی است (آیت‌الله زنجانی)^{۱۹۷}

جایز است (مقام معظم رهبری و آیات عظام مکارم و فاضل).^{۱۹۸}

آیا ازدواج با زرتشتیها جایز است؟

نکاح انقطاعی با زنان زرتشتی، اشکال ندارد. (مقام معظم رهبری)^{۱۹۹}

حکم ازدواج با زن صائبی را بنویسید.

ازدواج با آنها اشکال دارد؛ زیرا حقیقت آنها برای ما روشن نیست. اگر معلوم شد فرقه‌ای از نصارا هستند، حکم

^{۱۹۶} - سیستانی منهاج الصالحین ج ۳ الامر السابع الاحرام م ۲۰۷ - فاضل الاحکام الواضحه الثالث من اسباب التحريم: الکفر ص ۳۸۴ - تبریزی استفتائات ج ۱ س ۱۵۳۵ درس: سایت مقام معظم رهبری استفتائات استانها

^{۱۹۷} - رساله ج ۲ م ۲۴۰۶

^{۱۹۸} . روح‌الله خمینی، تحریر الوسیله، القول فی الکفر، م ۱؛ وحید، منهاج الصالحین، الرابع من اسباب التحريم الکفر؛ تبریزی، منهاج الصالحین، م ۲۰۶؛ استفتائات جدید، ج ۲، س ۱۴۲۹؛ بهجت، استفتائات، ج ۴، س ۵۱۲۴؛ جامع المسائل، ج ۱، س ۱۵۴۳.

^{۱۹۹} - سسیتیم مدیریت سایت مقام معظم رهبری، استفتاء استانها ۸۴۰۲۰۷

آن‌ها را دارند (حضرت امام).

اگر ثابت شود مشرک‌اند، حرام است و اگر ثابت شد فرقه‌ای از نصارا هستند، حکم نصارا را دارند و اگر حقیقت دینشان ثابت نشد، بنا بر احتیاط واجب ازدواج با آن‌ها حرام است (آیات عظام گلپایگانی و صافی و سیستانی).^{۲۰۰}

زنی غیرمسلمان با مردی غیرمسلمان ازدواج کرده و بعد از ازدواج، آن مرد مسلمان شده است. حکم چیست؟^{۲۰۱}

با فرض اینکه شما و همسرتان هر دو مسیحی بودید و بر طبق آئین دین مسیح ازدواج نمودید با اسلام شما و بقای همسرتان بر دین مسیحیت این علاقه زوجیت بین شما شرعاً بقوت خود باقی است و نیازی به طلاق و جدائی نیست و در هر صورت اختیار طلاق شرعاً با شوهر است. (مقام معظم رهبری).

زنی غیرمسلمان با مردی غیرمسلمان ازدواج کرده و بعد از ازدواج، آن زن مسلمان شده است. حکم چیست؟^{۲۰۲}

زن باید یک عده صبر کند، چنانچه در این زمان شوهر نیز مسلمان شد، ازدواج باقی است والا فسخ می‌شود. (حضرت امام و مقام معظم رهبری خویی)
از او جدا می‌شود و اگر قبل از انقضای عده مسلمان شد احتیاط واجب آن است طلاق دهد یا عقد جدید کند
سیستانی

حکم ازدواج با فرق دیگر

حکم ازدواج زن شیعه با مرد سنی را بیان کنید.^{۲۰۳}

ازدواج زن شیعه با مرد سنی اگر خوف خطر برای مذهب نباشد، اشکال ندارد. (مقام معظم رهبری)
در غیرناصبی و غالی جایز است؛ ولی ازدواج مرد سنی با زن شیعه کراهت دارد به اختلاف مراتب در دوری از ایمان (اثنا عشری بودن) و ممکن است در هریک از زن و مرد، به عناوین ثانویه حرام باشد و به این دلیل، حکم آن مختلف است (آیت‌الله بهجت).

چون مشهور علما (رضوان الله علیهم) به عدم جواز فتوا داده‌اند، ترک احتیاط تاجایی که امکان دارد، سزاوار نیست

۲۰۰. روح‌الله خمینی، تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۲۸۵؛ هدایه العباد، م ۲۰۶ و ۱۲۰۵؛ منهاج الصالحین، م ۲۰۶.

۲۰۱. سایت رهبر معظم انقلاب: leader.ir.

۲۰۲ - تحریر الوسیله، ج ۲، ص: ۲۸۶ م ۴؛ سایت رهبر معظم انقلاب: leader.ir بخش استفتائات جدید؛ منهاج الصالحین (للخوئی)، ج ۱، ص: ۴۰۲ م ۹۵؛ منهاج الصالحین (للتبریزی)، ج ۱، ص: ۴۱۵ م ۹۵؛ منهاج الصالحین (للوحدی)، ج ۲، ص: ۴۵۴ م ۹۵؛ منهاج الصالحین (للسیستانی)، ج ۳، ص: ۶۹ م ۲۱۰.

۲۰۳. تبریزی، ج ۱، ص ۱۴۶۲؛ روح‌الله خمینی، تحریر الوسیله، ج ۲، القول فی الکفر، م ۸؛ گلپایگانی، مجمع المسائل، ص ۸۲۶؛ هدایه العباد، م ۱۲۱۲؛ خویی و وحید، منهاج الصالحین، م ۱۲۹۸؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۲۱۵؛ تبریزی، استفتائات، ج ۱، ص ۱۴۶۲؛ بهجت، استفتائات، ج ۴، ص ۴۵۷۸. سایت مقام معظم رهبری، مدیریت استفتاء استانها

(آیت‌الله گلپایگانی).

اگر غیرشیعه محکوم به کفر نباشد، ازدواج دختر شیعه با او صحیح است؛ ولی اگر خوف گمراهی باشد، باید اجتناب شود (آیت‌الله تبریزی).

مکروه است و ترک احتیاط در صورت امکان رعایت کردن احتیاط، سزاوار نیست (حضرت امام). ازدواج دختر شیعه با سنی کراحت دارد؛ بلکه احوط ترک آن است؛ مگر در صورت خوف ضلالت که حرام است (آیات عظام خویی و وحید و سیستانی).

حکم ازدواج با اسماعیلیه را بیان کنید.^{۲۰۴}

ازدواج با چنین اشخاصی با رعایت شرایط صحت ازدواج اگر مستلزم ترتب مفسده نباشد اشکال شرعی ندارد. (مقام معظم رهبری)

کسی که نماز و روزه را قبول نداشته باشد، چون منکر ضروریات دین است، کافر و نجس است و با این وصف شرکت در تشییع جنازه و مجالس ترحیم و ازدواج با آنان جایز نیست (آیت‌الله گلپایگانی). اگر با یقین بدانید که نماز و روزه و سایر احکام اسلام را قبول ندارد و از اصل انکار می‌کند، در این صورت جایز نیست (آیت‌الله مکارم).

ازدواج با فرقه‌های اسلامی چنانچه آن‌ها غیرشیعه را محکوم به کفر ندانند، ازدواج دختر شیعه با آن‌ها صحیح است؛ اما اگر خوف گمراهی باشد، باید اجتناب کرد (آیت‌الله تبریزی).

حکم ازدواج با خوارج و نواصب و غلات را بیان کنید.^{۲۰۵}

ازدواج با فرقه‌هایی که در حکم کفار هستند، جایز نیست (حضرت امام و آیات عظام خویی، وحید، سیستانی، تبریزی، گلپایگانی و بهجت).

حکم دختر دادن به صوفیه و دراویش را بیان کنید.^{۲۰۶}

اگر توحید و نبوت و هیچ‌یک از ضروریات دین اسلام را انکار نکنند و معتقد به نقصی در رسالت رسول اکرم «صلی الله علیه و آله» نباشند حکم به کفر و نجاست آنها نمی‌شود و ازدواج با آنها اشکالی ندارد (مقام معظم رهبری). صوفیه فرقه‌های مختلفی دارند و عقاید آن‌ها مختلف است. بعضی عقیده‌های منحرفی دارند و بعضی منکر ضروریات دین هستند؛ در حالی که بعضی دیگر چنین نیستند و فقط انحراف‌های جزئی دارند. بنابراین هر کدام را جداگانه باید سؤال کرد تا جواب داده شود (آیت‌الله مکارم).

۲۰۴. گلپایگانی، مجمع المسائل، ج ۳، س ۵۳؛ تبریزی، استفتائات، ج ۱، س ۱۴۶۲؛ مکارم، استفتائات جدید، ج ۲، ص ۳۹۲، م ۱۱۴۴. سایت مقام معظم رهبری، مدیریت استفتاء استانها

۲۰۵. توضیح المسائل مراجع، ۲۳۹۷؛ بهجت، استفتائات، ج ۴، ص ۱۲، م ۴۵۷۷؛ روح‌الله خمینی، تحریر الوسیله، م ۷، ص ۲۸۵؛ گلپایگانی و صافی، هدایه العباد، م ۱۲۱۱ و ۱۲۱۲.

۲۰۶. مکارم، استفتائات جدید، ج ۱، ص ۲۱۲. : سایت مقام معظم رهبری، استفتاء استانها

حکم ازدواج با دختر دراویش را بیان فرماید. ۲۰۷

اگر توحید و نبوت و هیچ یک از ضروریات دین اسلام را انکار نکنند و معتقد به نقصی در رسالت رسول اکرم «صلی الله علیه و آله» نباشند حکم به کفر و نجاست آنها نمی شود و ازدواج با آنها اشکالی ندارد (مقام معظم رهبری) هرگاه توبه کنند، مانعی ندارد (آیت الله مکارم).

حکم ازدواج با اهل حق (علی الله) را بنویسید. ۲۰۸

اگر توحید و نبوت و هیچ یک از ضروریات دین اسلام را انکار نکنند و معتقد به نقصی در رسالت رسول اکرم «صلی الله علیه و آله» نباشند حکم به کفر و نجاست آنها نمی شود و ازدواج با آنها اشکالی ندارد (مقام معظم رهبری) اگر حضرت علی علیه السلام را خدا بدانند یا منکر معاد یا ضروریات دین مثل نماز و روزه باشند، کافر و نجس هستند و زن دادن به آنها و زن گرفتن از آنها جایز نیست (آیات عظام فاضل و بهجت و گلپایگانی و صافی).

حکم ازدواج با مرتد را بنویسید. ۲۰۹

حکم ازدواج با کفار را دارد و جایز نیست (آیات عظام خویی، وحید، تبریزی، فاضل، سیستانی و گلپایگانی، صافی).

در صورتی که یکی از زوجین قبل از دخول مرتد شود، حکم چیست؟ ۲۱۰

در همان لحظه، ازدواج فسخ می شود (حضرت امام و آیات عظام خویی، وحید، صافی، گلپایگانی، سیستانی، بهجت، تبریزی و فاضل).

اگر مرد بعد از دخول مرتد ملی شود، حکم آن چیست؟ ۲۱۱

فسخ بر انقضای عده متوقف است. اگر در زمان عده از ارتداد برگشت، زوجیت باقی است؛ و الا انقضای عده، فسخ در زمان عقد را کشف می کند (حضرت امام و آیات عظام گلپایگانی و بهجت و زنجانی و سیستانی). در اینکه فسخ متوقف بر انقضای عده باشد، اشکال است و احتیاط ترک نشود (آیات عظام خویی و وحید). بنا بر مشهور، عقد باقی است؛ ولی مراعات احتیاط لازم است (آیت الله صافی).

اگر مرد بعد از دخول مرتد فطری شود، حکم ازدواج چیست؟

خودبه خود فسخ می شود (مراجع عظام تقلید). ۲۱۲

۲۰۷. استفتائات جدید، ج ۲، س ۹۳۱: سایت مقام معظم رهبری، استفتاء استانها

۲۰۸. فاضل، جامع المسائل، ج ۱، ص ۳۹۰، س ۱۴۷۸؛ بهجت، استفتائات، س ۴۵۸۱، ج ۴؛ گلپایگانی، مجمع المسائل، ج ۱، ص ۴۴، س ۶۶؛ صافی، جامع الأحکام، ج ۲، ص ۹۷.

۲۰۹. خویی و تبریزی و وحید، منهاج الصالحین، ج ۲، ص ۲۷۰، ۱۲۸۸؛ فاضل، الأحکام الواضحة، ص ۳۸۴؛ سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۶۷؛ صافی، هداية العباد، ج ۲، ص ۴۴۰؛ روح الله خمینی، تحریر الوسیله، ص ۲۸۵؛ هداية العباد، ج ۲، القول فی الکفر، م ۱۲۰۴.

۲۱۰. خویی و وحید، منهاج الصالحین، م ۱۲۸۸؛ روح الله خمینی، تحریر الوسیله، م ۵؛ صافی و گلپایگانی، هداية العباد، م ۱۲۰۹؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۲۱۲؛ بهجت، رساله عربی، م ۱۸۹۴، تبریزی، توضیح المسائل، م ۳۴۵۷؛ فاضل، توضیح المسائل، م ۲۵۱۴.

۲۱۱. روح الله خمینی، تحریر الوسیله، م ۵؛ توضیح المسائل مراجع، م ۲۴۴۸؛ گلپایگانی، هداية العباد، م ۱۲۰۹؛ بهجت، رساله عربی، م ۱۸۹۴؛ خویی، منهاج الصالحین، م ۱۲۸۸؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۲۱۲.

اگر زن مرتد شود، حکم ازدواج چیست؟

فسخ بر انقضای عده متوقف است. اگر در زمان عده از ارتداد برگشت، زوجیت باقی است؛ و الا انقضای عده، فسخ در زمان عقد را کشف می‌کند (حضرت امام و آیات عظام گلپایگانی و بهجت و زنجانی اراکی و فاضل و سیستانی). در اینکه فسخ متوقف بر انقضای عده باشد، اشکال است و احتیاط ترک نشود (آیات عظام خویی و وحید). بنا بر مشهور، عقد باقی است؛ ولی مراعات احتیاط لازم است (آیت‌الله صافی).^{۲۱۳}

حکم ازدواج دختر با جن را بیان کنید.^{۲۱۴}

چون معرضیت بسیاری برای فتنه و منازعه دارد و خوف خطر دارد، خلاف احتیاط است و بنا بر تقدیر جواز، احوط متعه است یا اینکه طوری باشد که شرط کنند به نحو شرط نتیجه و کالت را که اختیار طلاق با دختر باشد؛ البته در صورتی که از جهت اسلام و ایمان هم کفو باشند (آیت الله بهجت).

حکم ازدواج با فاسق و شارب الخمر و بداخلای چیست؟^{۲۱۵}

ازدواج با فاسق و مخصوصاً شارب الخمر مکروه است (آیات عظام خویی، وحید، صافی و گلپایگانی). اضافه شود: ازدواج با فاسق مثل شراب خوار و زانی کراهت شدید دارد و مذموم است (حضرت امام). مستحب است خوش اخلاق باشد و شارب الخمر نباشد (آیت‌الله سیستانی).

سه طلاق

مردی زن خود را سه طلاق داده است. آیا می‌تواند دوباره با او ازدواج کند؟^{۲۱۶}

حرام می‌شود، مگر بعد از محلل؛ اعم از اینکه: ۱. در بین سه طلاق رجوع کند یا عقد جدید کند؛ ۲. صاحب عده باشد یا بدون عده (غیرمدخوله و یائسه)؛ ۳. رجوع و عقد در بین دو حیض باشد یا بیشتر؛ ۴. بعد از هر رجوع و عقد، نزدیکی شده باشد یا نه (مراجع عظام تقلید).

آیا زنی که سه مرتبه طلاق گرفته، ولی در بین طلاق‌ها با شخص دومی ازدواج کرده است،

۲۱۲. توضیح المسائل مراجع، ج ۲، ص ۴۹۶، ۲۴۴۹ خویی و وحید، منهاج الصالحین، ج ۳، ۱۲۸۸؛ سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۳، م ۲۱۳.
۲۱۳. سیستانی، منهاج الصالحین، م ۵۲۴؛ روح‌الله خمینی، تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۳۳۳، م ۵؛ وحید، تبریزی، خویی، منهاج الصالحین، ج ۲، ص ۲۹۶، م ۱۴۳۹؛ گلپایگانی، هدیة العباد، ج ۲، ص ۳۹۷، م ۱۴۰۰؛ فاضل، الأحکام الواضحه، ص ۳۹۸، م ۱۷۷۷؛ صافی، هدیة العباد، ج ۲، ص ۴۹۶، م ۵. وضیح المسائل مراجع، ج ۲، ص ۴۹۵، م ۲۴۴۸.
۲۱۴. بهجت، استفتائات، ج ۴، ۴۵۸۹.
۲۱۵. روح‌الله خمینی، استفتائات، ج ۳، ص ۱۲۶؛ تحریر الوسیله، فصل فی أسباب التحريم، القول فی الکفر، ۱۱ خویی و وحید، منهاج الصالحین، م ۱۲۹۸؛ گلپایگانی و صافی، هدیة العباد، ج ۲، م ۱۳۴۸؛ سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۳، م ۲.
۲۱۶. عروة الوثقی، فصل فی التزویج فی العدة، م ۳؛ توضیح المسائل مراجع، م ۲۴۱۱؛ بهجت، رساله عربی، ۱۹۵۲؛ گلپایگانی، هدیة العباد، م ۱۳۹۶؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۵۲۰؛ روح‌الله خمینی، تحریر الوسیله، القول فی اقسام الطلاق.

حرام ابدی می‌شود؟^{۲۱۷}

حرام نمی‌شود (حضرت امام و آیات عظام سیستانی، وحید، تبریزی، خویی، گلپایگانی، فاضل و صافی).

آیا سه طلاق در یک مجلس واقع می‌شود؟

در صورتی که بعد از هر طلاقی رجوع انجام شود، سه طلاق با شروط انجام می‌شود (آیات عظام گلپایگانی و سیستانی).^{۲۱۸}

زنی که سه بار طلاق داده شده است، اگر ادعا کند موقع طلاق سوم عادت بوده است، حرفش مسموع است یا نه؟^{۲۱۹}

اگر در وقت طلاق به طهارت اقرار کرده باشد، انکار فعلی او مسموع نیست و اگر زوج بدون استعلام از حال زن، وی را طلاق داده و زن هم در حین طلاق حاضر بوده و زن بگوید «مریض بودم»، طلاق صحیح نیست و قول زن مسموع است. اگر زوج در حین طلاق غایب بوده یا زن حامل بوده است، در این دو فرض نیز طلاق صحیح است؛ هر چند زن در حال طهر نباشد (آیت‌الله گلپایگانی).
اگر زن یقین دارد که طلاق با شروط نبوده است، قبول است؛ ولی چنانچه نزاعی در بین است، قول مدعی صحت، مقدم است (حضرت امام).

نه طلاق

نه طلاق در چه صورتی باعث حرام ابد می‌شود؟^{۲۲۰}

الف) در فرض عدی

با دو شرط: ۱. در بین هر سه طلاق، دو رجوع واقع شود؛ پس یک رجوع و یک عقد یا دو عقد کافی نیست؛ ۲. بعد از هر رجوع نزدیکی با او واقع شود.

ب) در فرض غیر عدی

اگر طلاق‌ها عدی نباشد، موجب حرمت می‌شود (آیت‌الله خویی).

اگر طلاق‌ها عدی نباشد، بنا بر احتیاط واجب، موجب حرمت می‌شود (حضرت امام و آیات عظام سیستانی، وحید،

۲۱۷. امام، تحریر الوسیله، فصل فی الازدواج فی العده، القول فی النکاح فی العده و تکمیل العدد، م ۱۲؛ سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۳ ص ۱۶۰ م ۵۲۴؛ خویی، وحید، تبریزی، منهاج الصالحین، ج ۳ ص ۳۳۶ م ۱۴۳۹؛ فاضل، الاحکام الواضحه، ص ۳۹۸ م ۱۷۷۷؛ گلپایگانی، مجمع المسائل، ج ۲، ص ۲۵۹.

۲۱۸. گلپایگانی، مجمع المسائل، س ۷۴۴؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۵۲۲.

۲۱۹. گلپایگانی، مجمع المسائل، ج ۲، ص ۲۵۹؛ روح‌الله خمینی، استفتائات، ج ۳، ص ۳۲۵، س ۳۶.

۲۲۰. عروة الوثقی، فصل فی التزویج فی العده، م ۳؛ روح‌الله خمینی، تحریر الوسیله، القول فی اقسام الطلاق، م ۴؛ گلپایگانی و صافی، هدایه العباد، م ۱۳۹۹؛ وحید و خویی، منهاج الصالحین، م ۱۴۳۶؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۲۰۴.

تبریزی، گلپایگانی، فاضل و صافی).

عدی به چه طلاق گفته می شود؟^{۲۲۱}

مقصود از طلاق عدی این است که سه طلاق داده باشد که بین آنها دو بار رجوع و وقاع کرده باشد یعنی طلاق داده بعد رجوع کرده و وقاع نموده باز طلاق داده بعد رجوع و وقاع کرده و سه مرتبه طلاق داده باشد که این می شود طلاق عدی

اما طلاق غیر عدی این است که سه بار طلاق داده اما بین آنها رجوع در بین نبوده بلکه با عقد جدید ازدواج کرده است یا اگر رجوع کرده وقاع انجام نداده است. (آیت الله زنجانی)

بیش از چهار زن

حکم ازدواج بیشتر از چهار زن را بیان کنید.^{۲۲۲}

در عقد دائم، بیشتر از چهار زن جایز نیست (مراجع عظام تقلید).

آیا در عده طلاق زن چهارم می شود زن دیگری را عقد کرد؟^{۲۲۳}

الف) اگر طلاق رجعی باشد در زمان عده نمی تواند زن دیگری را عقد کند. مراجع عظام تقلید

ب) اگر طلاق بائن باشد :

۱- جایز است. (حضرت امام و آیات عظام نوری، فاضل، اراکی)

۲- باید صبر کند. (آیت الله مکارم)

۳- بنا بر احتیاط واجب باید صبر کند. (آیات عظام خویی، وحید، سیستانی، گلپایگانی)

^{۲۲۱} زنجانی، کتاب النکاح، ج ۵ ص ۱۸۰۰.

^{۲۲۲} عروة الوثقی، فصل فیما یجوز من عدد الازواج؛ هدایة العباد، م ۱۲۰۰.

^{۲۲۳} خویی، منهاج الصالحین، ج ۲، م ۱۲۶۹؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۲۰۰. عروة الوثقی ج ۲ فصل فی ما یجوز من عدد الازواج، م ۴ عروة همان تعلیقه بر م ۴ خویی و وحید منهاج الصالحین ج ۳ م ۱۲۶۹ - سیستانی منهاج الصالحین ج ۳ ص ۶۶ م ۲۰۰ - گلپایگانی عروة الوثقی همان تعلیقه بر م ۴ (در مورد خواهر زن)

افضا

افضا به چه معنا است؟^{۲۲۴}

سه دیدگاه وجود دارد

افضا این است که راه بول و حیض یا راه حیض و غائط او یکی شده باشد. امام، وحید، خویی، تبریزی، فاضل، گلپایگانی، بهجت، مکارم،

راه بول و حیض او یکی شده باشد. اراکی

راه بول و حیض یا راه حیض و غائط یا هر سه یکی شده باشد. سیستانی

اگر دختر نابالغی عقد شود و قبل از نه سال با او نزدیکی شود و افضا شود، حکم چیست؟^{۲۲۵}

هیچ وقت نباید با او نزدیکی کند (حضرت امام و آیات عظام فاضل و نوری و زنجانی: صافی).

بنا بر احتیاط واجب هیچ وقت با او نزدیکی نکند (آیات عظام بهجت و گلپایگانی و اراکی).

حرام نمی شود (آیات عظام وحید و مکارم و سیستانی،

حرام نیست و احوط او را طلاق دهد (آیات عظام خویی و تبریزی).

ایلاء

ایلاء را توضیح دهید.

«ایلاء» قسم بر ترک وطی زوجۀ دائمی مدخوله است، برای ضرر وارد کردن به او؛ چه این قسم به طور ابدی باشد و

چه برای بیشتر از چهار ماه (حضرت امام و آیات عظام خویی، وحید، تبریزی و فاضل سیستانی).^{۲۲۶}

شرایط تحقق ایلاء چیست؟^{۲۲۷}

شخص ایلاء کننده باید بالغ، کامل مختار و قاصد باشد.

^{۲۲۴} - امام رساله مراجع ج ۲ م ۲۳۸۰- وحید رساله م ۲۴۴۴ - خویی رساله ۲۳۸۹- تبریزی ۲۳۸۹- فاضل ۲۵۰۱- گلپایگانی ۲۳۸۹- بهجت

۱۸۹۳- مکارم ۲۰۳۸ اراکی رساله م ۲۳۹۵ رساله م ۲۳۴۰

^{۲۲۵} - توضیح المسائل مراجع، م ۲۴۱۰؛ وحید، توضیح المسائل، م ۲۴۷۴. هدایة العباد، ج ۲ ص ۳۹۶ م ۱۲

^{۲۲۶} . روح الله خمینی، تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۳۵۷؛ خویی و وحید و تبریزی، منهاج الصالحین، کتاب الایلاء، ج ۲، ص ۳۱۱، م ۱۵۱۰؛ فاضل،

جامع المسائل، ج ۱، س ۱۶۲۱ (برداشت از مسئله). آدرس: منهاج الصالحین ج ۳ ص ۲۰۷ م ۶۵۰

^{۲۲۷} - امام تحریر الوسیله ج ۲ کتاب الایلاء م ۱- سیستانی منهاج الصالحین ج ۳ کتاب ایلاء م ۶۵۱- خویی و وحید منهاج الصالحین ج ۳

کتاب ایلاء م ۱۵۱۱

زوجه باید دائمه و مدخوله باشد.

صیغه ایلاء باید با لفظ جلاله الله باشد.

ایلاء باید به لفظی باشد که ظهور در ترک وطی داشته باشد. امام، سیستانی، خویی، وحید

حکم کسی که قسم خورده است با همسر خود نزدیکی نکند، چیست؟^{۲۲۸}

اگر قسم با شروط خاص خود واقع شده باشد که در کتب فقهی مذکور است، در صورتی که مرد با همسر خود نزدیکی کند، باید کفاره مخالفت با قسم را پرداخت کند و اگر به همسر خود مراجعه نکند، همسر می تواند به حاکم شرع مراجعه کند. حاکم، مرد را چهار ماه مهلت می دهد. اگر در این چهار ماه به همسر خود مراجعه نکرد، حاکم او را بر یکی از دو امر رجوع یا طلاق مجبور می کند. اگر هیچ کدام را نپذیرفت، مآکل و مشرب را بر او تنگ می کند تا یکی از آن دو را اختیار کند و اگر امتناع کرد، حاکم او را طلاق می دهد (حضرت امام و آیات عظام فاضل، خویی، تبریزی، وحید، آیت الله سیستانی قید «قبلاً» آورده اند).

کفاره ایلاء را بیان کنید.^{۲۲۹}

کفاره ایلاء مثل کفاره قسم است؛ اگرچه احکام خاص هم دارد (آیات عظام بهجت و فاضل).

ظهار

ظهار را توضیح دهید.

در زمان جاهلیت نوعی طلاق بود که موجب حرمت ابدی می شد. شرع مقدس اسلام حکم آن را تغییر داده و آن را موجب تحریم زوجه مظاهره و لزوم کفاره برای برگشتن قرار داد. صیغه ظهار این است که شوهر خطاب به زنش می گوید: «انت علی کظهر اقی» (حضرت امام و آیات عظام گلپایگانی و سیستانی خویی و وحید).^{۲۳۰}

آیا با تشبیه کردن همسر به بقیه اعضاء مادر یا سایر محارم ظهار واقع می شود؟^{۲۳۱}

بنا بر احتیاط واجب ظهار واقع می شود. امام

ظهار واقع نمی شود. آیات عظام: خویی، وحید، سیستانی

اگر بگویند تو مثل مادرم هستی، حکم ظهار مترتب می شود؟^{۲۳۲}

۲۲۸. روح الله خمینی، تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۳۵۷، م ۲؛ فاضل، جامع المسائل، ج ۱، ص ۴۲۹، س ۱۶۲۱؛ خویی و وحید و تبریزی، منهاج الصالحین، ج ۲، ص ۳۱۱، م ۱۵۱۳.

۲۲۹. بهجت، جامع المسائل، ج ۴، ص ۲۳۷؛ فاضل، جامع المسائل، ج ۱، ص ۴۲۹.

۲۳۰. روح الله خمینی، تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۳۵۴؛ گلپایگانی، هدایه العباد، کتاب الظهار، ج ۲، ص ۴۲۱، م ۱۴۸۸ و ۱۴۸۹؛ سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۲۰۳، م ۶۴۴. وی و وحید منهاج الصالحین ج ۳ م ۱۵۰۶

۲۳۱ - امام، همان م ۱ خویی و وحید همان م ۱۵۰۰ - سیستانی همان م ۶۶۶

اگر قصدظهار و حرمت داشته باشد نه قصد تکریم یا کبر سن و مانند اینها؛

بنابر احتیاط واجب حکمظهار را دارد. (حضرت امام و آیات عظام گلپایگانی و صافی)

بنابر احتیاط مستحب حکمظهار را دارد. (آیت الله سیستانی)

حکمظهار را در اسلام بیان کنید.^{۲۳۳}

حرام است (آیات عظام خویی و وحید و تبریزی و سیستانی).

آیا باظهار، زن حرام ابد می شود؟^{۲۳۴}

موجب حرمت ابدی نمی شود؛ ولی وطی مظاهره بر مظاهر حرام است و برای او حلال نیست تا اینکه کفاره بدهد. اگر کفاره داد، وطی او برایش حلال می شود و بعد از آن یعنی دادن کفاره، وطی او، دیگر کفاره ندارد. (حضرت امام و آیات عظام گلپایگانی، خویی، وحید، تبریزی و سیستانی).

اگر مرد قبل از پرداخت کفاره با همسرش آمیزش کند حکم آن چیست؟^{۲۳۵}

باید دو کفاره بپردازد. امام، گلپایگانی، خویی، وحید، تبریزی، سیستانی

در وقوعظهار چه شروطی است؟^{۲۳۶}

برای وقوع آن شروطی لازم است که به بعضی از آنها اشاره می کنیم: ۱. طلاق در حضور دو عادل واقع شود که قول مظاهر را می شنوند؛ ۲. زن مظاهره از حیض و نفاس خالی باشد؛ ۳. زن در طهری باشد که در آن طهر، مرد دخول نکرده باشد؛ ۴. مظاهر بالغ و عاقل و مختار و قاصد باشد؛ ۵. زن مدخوله باشد. (حضرت امام و آیات عظام خویی، وحید، گلپایگانی، تبریزی و سیستانی).

آیاظهار در مورد متعه نیز واقع می شود؟^{۲۳۷}

^{۲۳۳} امام، تحریر الوسیله کتاب الظهار، گلپایگانی، هدایه العباد، ج ۲ ص ۴۲۱ م ۱۴۸۹؛ آیت الله صافی، هدایه العباد ج ۲ ص ۵۲۵ م ۱؛ سیستانی، منهاج الصالحی ج ۳ ص ۲۰۱ م ۶۳۷

^{۲۳۳} خویی و وحید و تبریزی، منهاج الصالحین، ج ۳، م ۱۴۹۹.

^{۲۳۴} روح الله خمینی، تحریر الوسیله، ج ۲، کتاب الظهار، ص ۳۵۴، م ۷؛ خویی و وحید و تبریزی، منهاج الصالحین، ج ۲، ص ۳۱۰، م ۱۵۰۶ و ۱۵۰۷؛ گلپایگانی، هدایه العباد، ج ۲، ص ۴۲۱، م ۱۴۸۸ و ۱۴۸۹؛ سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۲۰۱، م ۶۳۴

^{۲۳۵} امام تحریر الوسیله ج ۲ کتاب الظهار م ۷ - گلپایگانی هدایه العباد ج ۲ م ۱۴۸۸ و ۱۴۸۹ - خویی و وحید و تبریزی، منهاج الصالحین ج ۳ ص ۳۵۲ م ۱۵۰۶ و ۱۵۰۷ - سیستانی منهاج الصالحین ج ۳ ص ۲۰۳ م ۶۴۴

^{۲۳۶} روح الله خمینی، تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۳۵۵، م ۴؛ خویی و وحید و تبریزی، منهاج الصالحین، ج ۲، ص ۳۰۹، م ۱۵۰۲؛ سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۲۰۲، م ۶۴۰

واقع می شود. امام، وحید، خویی

بنا بر احتیاط واجب واقع می شود. سیستانی

آیا در تحقق ظهار عدم اضرار شرط است؟^{۲۳۸}

در صورت قصد اضرار، ظهار واقع نمی شود. سیستانی،

در صورت اضرار، ظهار واقع نمی شود. خویی، وحید

کفاره ظهار را بیان کنید.^{۲۳۹}

آزاد کردن بنده. اگر از آن عاجز باشد، روزه دو ماه پی در پی. اگر از آن هم عاجز باشد، اطعام شصت نفر مسکین (حضرت امام و آیات عظام گلپایگانی، سیستانی، خویی، وحید، تبریزی و فاضل).

آیا در صورت توقیت ظهار حکم ظهار بار می شود؟^{۲۴۰}

در صحت آن اشکال است. خویی، وحید

اقرار بطلان است. سیستانی

هرگاه پس از تحقق ظهار مرد همسرش را طلاق دهد و دوباره رجوع یا عقد کند احکام

ظهار باقی است؟^{۲۴۱}

الف) اگر مرد در عده رجوع کند باید قبل از نزدیکی کفاره بپردازد.

ب) اگر مرد بعد از عده یا در عده طلاق بآئن عقد کند حکم ظهار (وجوب کفاره) ساقط می شود.

امام، سیستانی، خویی، وحید

۲۳۷ - امام، تحریر الوسیله همان م ۵ - خویی و وحید همان م ۱۵۰۳ - سیستانی، همان م ۶۴۰

۲۳۸ - سیستانی، منهاج الصالحین، همان م ۶۴۱ - خویی و وحید همان م ۱۵۰۴

۲۳۹. روح الله خمینی، تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۱۲۵، گلپایگانی، هدایه العباد، کتاب الکفارات، ج ۲، ص ۲۰۱، م ۶۸۷؛ سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۲۰۳، م ۶۴۶؛ خویی و وحید و تبریزی، منهاج الصالحین، ج ۲، ص ۳۲۱، م ۱۵۶۱؛ فاضل، الأحکام الواضحه، ص ۴۴۵، م ۲۰۰۵.

۲۴۰ - خویی و وحید، منهاج الصالحین ج ۳ م ۱۵۰۵ - سیستانی، منهاج الصالحین ج ۳ م ۶۴۳

۲۴۱ - امام، تحریر الوسیله ج ۲ کتاب الظهار م ۸ - سیستانی، منهاج الصالحین ج ۳ م ۶۴۸ - خویی و وحید، منهاج الصالحین ج ۳ م خویی و وحید منهاج الصالحین ج ۳ کتاب اللعان م ۱۵۱۸ - سیستانی منهاج الصالحین ج ۳ کتاب اللعان المورد الاول و المورد الثانی و م ۶۷۹

لعان

لعان به چه معناست؟^{۲۴۲}

مباهله خاصی است بین زوجین که اثرش دفع حد یا نفی فرزند است (حضرت امام و آیات عظام گلپایگانی و صافی و سیستانی).

لعان در چه حالتی واقع می‌شود؟^{۲۴۳}

اینکه شوهر به زن نسبت زنا بدهد و ادعا کند که زنا یا او را مشاهده کرده است و بینة نداشته باشد یا فرزند زن را که جامع شروط الحاق به آن مرد است، نفی کند و زن، ادعای مرد را انکار کند و مرافعه را نزد حاکم ببرند. پس حاکم آن‌ها را به ملاعنه با کیفیت خاصی امر می‌کند (حضرت امام و آیات عظام گلپایگانی و صافی خویی و وحید سیستانی).

آیا لعان موجب حرمت ابدی زن می‌شود؟^{۲۴۴}

با شروط آن، موجب حرمت می‌شود (حضرت امام و آیات عظام خویی، وحید، گلپایگانی، سیستانی و صافی).

آیا لعان برای نفی ولد هم جاری می‌شود؟^{۲۴۵}

جاری می‌شود (حضرت امام و آیات عظام گلپایگانی و صافی و سیستانی).
در ثبوت لعان به انکار فرزندی که ظاهراً به فرد ملحق می‌شود، بدون قذف اشکال است (آیات عظام خویی و وحید).

لعان به چه طریقی واقع می‌شود؟^{۲۴۶}

کیفیت لعان این است که در ابتدا، مرد چهار مرتبه به خدا شهادت بدهد که در آنچه زن را قذف کرده است، راست‌گو است: «أشهد بالله أني لمن الصادقين فيما قلت من قذفها- أو نفی ولدها-» بعد از چهار مرتبه شهادت بگوید: «لعنة اللّٰه علیّ ان كنت من الكاذبين» پس از آن، زن بعد از فراغ مرد از شهادت و لعن، چهار مرتبه بگوید: «أشهد بالله أنه لمن الكاذبين فی مقالته من الرمی بالزنا- أو نفی الولد-» بعد از آن بگوید «أن غضب اللّٰه علیّ ان كان من الصادقين». (حضرت امام و آیات عظام خویی، گلپایگانی، صافی، سیستانی و وحید).

۲۴۲. روح‌الله خمینی، تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۳۵۹؛ گلپایگانی، هدایه العباد، ج ۲، ص ۴۲۴، م ۱۵۰۴؛ سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۲۱۳، م ۶۶۱؛ صافی، هدایه العباد، ج ۲، ص ۵۲۸.

۲۴۳. روح‌الله خمینی، تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۲۸۸، م ۱۶؛ گلپایگانی، هدایه العباد، ج ۲، ص ۳۴۹، م ۱۲۱۷؛ صافی، هدایه العباد، ج ۲، ص ۳۴۹، م ۱۶.

۲۴۴. روح‌الله خمینی، تحریر الوسیله، م ۱۶؛ خویی و وحید، منهاج الصالحین، م ۱۲۸۷، الثالث؛ گلپایگانی، هدایه العباد، م ۱۲۱۷؛ سیستانی، منهاج الصالحین، م ۲۲۷؛ صافی، م ۱۲۲۰.

۲۴۵. روح‌الله خمینی، تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۲۸۸، م ۱۶؛ گلپایگانی، هدایه العباد، ج ۲، ص ۳۴۹، م ۱۲۱۷؛ صافی، هدایه العباد، ج ۲، ص ۴۴۳، م ۱۶؛ سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۲۱۴، م ۶۶۴؛ خویی و وحید، منهاج الصالحین، ج ۲، ص ۳۱۲.

۲۴۶. روح‌الله خمینی، تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۳۶۱، م ۱۱؛ خویی و وحید، منهاج الصالحین، ج ۲، ص ۳۱۲، م ۱۵۱۸؛ گلپایگانی، هدایه العباد، ج ۲، ص ۴۲۷، م ۱۵۱۵؛ تبریزی، منهاج الصالحین، ج ۲، ص ۳۹۵، م ۱۵۱۹؛ بهجت، جامع المسائل، ج ۴، ص ۲۷۴؛ سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۲۱۶؛ صافی، هدایه العباد، ج ۲، ص ۵۳۱.

با لعان زوجین، سقوط حد از هر دو و زوال زوجیت و ثبوت تحریم ابدی برای زوجین در ظاهر و باطن ثابت می‌شود:
اول: به هم خوردن عقد ازدواج و جدایی آن‌ها؛
دوم: حرمت ابدی، پس این زن بر این مرد ابداً حلال نمی‌شود؛ هرچند به عقد جدید باشد. این دو حکم در مطلق لعان ثابت هستند؛ چه برای قذف به زنا باشد، چه برای نفی ولد؛
سوم: سقوط حد قذف از شوهر به سبب لعانش و سقوط حد زنا از زن به سبب لعانش؛ پس اگر او را قذف کند، سپس لعان کند و زن از لعان نکول کند، مرد از حد قذف خلاصی پیدا می‌کند و زن، حد زن زانیه را می‌خورد؛ چون که لعان مرد به منزله بینه در اثبات زناست (حضرت امام و آیات عظام بهجت، گلپایگانی، سیستانی، صافی، آیات عظام خویی و وحید و تبریزی فقط حرمت ابدی ازدواج را متعرض شده‌اند).

اگر ازدواج طبق نظر مرجعی صحیح بود، خواه مقلد او بوده و خواه در احتیاط به او مراجعه کرده است، بعد از فوت آن مرجع، تکلیف ازدواج چه می‌شود؟^{۲۴۸}

صحیح است (حضرت امام و آیات عظام فاضل و مکارم، سیستانی بهجت و تبریزی سیستانی اراکی).^{۲۴۹}
جایز است بنا را بر صحت اعمال سابقه بگذارد هرچند احتیاط آن است که آثار فعلیه بر بطلان آنها مترتب کند گلپایگانی صافی
اگر بر عقد و ایقاع سابق اثری بار می‌شود ظاهر این است که جایز نیست بنا را بر صحت بگذاریم خویی

^{۲۴۷}. روح‌الله خمینی، تحریر الوسیله، ج ۳، ص ۶۴۹؛ بهجت، جامع المسائل، ج ۴، ص ۲۷۴؛ گلپایگانی، وسیله النجاة، ج ۳، ص ۱۹۴، م ۱۶؛ سیستانی، منهاج الصالحین، ج ۳، ص ۲۱۷، م ۶۷۳؛ صافی، هدایه العباد، ج ۲، ص ۵۳۱، م ۱۶؛ خویی و وحید، منهاج الصالحین، ج ۲، ص ۲۷۰، م ۱۲۸۷؛ حاشیه عروه الوثقی، التقلید، م ۵۳.
^{۲۴۸} - عروه الوثقی م ۵۳ بهجت وسیله النجاه م ۱۶ تبریزی منهاج ج ۱ م ۱۷ هدایه العباد ج ۱ م ۱۸۱